

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר	לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]	לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

ו"א שנקראת מערת המכפלה, כי היתה כפולה שני חדרים, אחד פנימי ואחד חיצון. ולדעה זו אמרו לו, כמידת החיצונה, [שבה שלושה אבות ואמהות], כך מידת הפנימית, [שבה אדם וחיה].

ו"א שנקראת מערת המכפלה, כי היתה כפולה שני חדרים זה מעל זה. ולדעה זו ענו לו, כמידת העליונה [שבה קבורים האבות], כך מידת התחתונה [שבה קבורים אדם וחיה], ואין אתה צריך להעמיק למדוד את התחתונה, ודי לך בסימון העליונה.

לדעת רבי שמעון, קברי גויים אינם מטמאים באהל, משום שגויים אינם קרויים אדם. [ואינם בכלל הכתוב המלמד טומאת אוהל, משום שנאמר בו לשון "אדם"].

ואף לדעת חכמים, רק קברי גויים שאחר הדיבור [=מתן תורה] מטמאים באוהל, אבל קברי גויים שקודם הדיבור, אינם מטמאים באוהל.

ומכל מקום אברהם שנקרא "האדם הגדול", [יהושע י"ד ט"ו], וכן אדם הראשון שנקרא "אדם", הם בכלל דין טומאת אוהל, שהרי קרויים אדם, והם בכלל הכתוב שנאמר בו "אדם".

עקיבו של אדם הראשון

אמר רבי בנאה, נסתכלתי בשני עקיבו של אדם הראשון, ודומים לשני גלגלי חמה.

יופי שרה חוה ואדם

הכל בפני שרה כקוף בפני אדם. **שרה** בפני חוה כקוף בפני אדם. **חוה** בפני אדם כקוף בפני אדם. **אדם** בפני שכינה כקוף בפני אדם.

יופי רב כהנא רבי אבהו יעקב ואדם

שופריה [=אור פנים] **דרב כהנא** (מעין שופריה דרב. שופריה דרב) מעין שופריה דרבי אבהו. שופריה **דרבי אבהו** מעין שופריה דיעקב אבינו. שופריה **דיעקב אבינו** מעין שופריה **דאדם הראשון**.

מכשף שנכנס למערת רב טובי

מכשף אחד היה חופר המתים להפשיטם בגדיהם, **כשהגיע למערה של רב טובי** בר מתנה, תפסו רב טובי, עד שבא אביי וביקש ממנו להניח לו, [משום שהיה הגוי אוהבו]. לשנה אחרת חזר המכשף למערה, **ותפסו רב טובי בזקנו, ולא הניח לו, עד שגזזו את זקנו**.

המשך

פרק שלישי חזקת הבתים

דף נ"ח

רבי בנאה הוה קא מציין מערתא

[=רבי בנאה היה מסמן מערות]

בזמן האבות ובזמן חז"ל היו קוברים את המתים במערות, [כפי שיתבאר בעזה"י בפרק המוכר פירות], ומאחר שהטומאה בוקעת מהקבר כלפי מעלה, יש צורך לסמן מעל הקרקע את מקום הקברים, שלא ילכו שם עם טהרות. ולשם כך היו מודדים את מידת הקבר בתוך המערה, וחוזרים ומסמנים זאת מעל הקרקע, בציון של סיד.

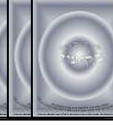
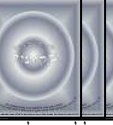
ורבי בנאה אדם גדול וחשוב היה, לפיכך ניתן לו רשות להיכנס אף בקברי צדיקים, כדי לצייןם. [אבל אחר אינו רשאי להיכנס, כמו שאמרו בעניין אלישע הנביא, שלא היה רשות להניח רשע בקברו, משום שגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם].

וכאשר בא להיכנס למערה של אברהם אבינו, מצא את אליעזר עבד אברהם עומד בפני השער, [שהוא אחד משבעה צדיקים שלא מתו, כמבואר במסכת דרך ארץ]. אמר לו רבי בנאה, מה עושה אברהם. ענה לו, גאני [=שוכב] בכנפה דשרה [=בין זרועותיה של שרה], וקא מעיינא ליה ברישיה. אמר לו רבי בנאה, לך אמור לאברהם, בנאה עומד בשער, ותן לו רשות להיכנס. ענה לו, ייכנס, ואין כאן חוצפה, שהדבר ידוע, שאין יצר הרע באותו עולם, ואין צריך להצטנע ממנו. נכנס רבי בנאה, ונסתכל מידת אורך המערה, ויצא, ואחר כך סימן מבחוץ.

וכאשר בא להיכנס למערה של אדם הראשון, יצתה בת קול ואמרה, נסתכלת בדמות דיוקני, בדיוקני עצמה אל תסתכל.

רשב"ם מפרש, שדמות דיוקני הוא יעקב, שהוא מעין שופריה דאדם הראשון, כמבואר בסמוך, ודיוקני עצמה הוא אדם הראשון, שנאמר בו, "בצלם אקים ברא אותו". אולם בסוגיה לא נתפרש שראה רבי בנאה את יעקב, ואף מדברי התוס' משמע, שלא היה צורך לציין מהקדמונים אלא את אברהם ואדם הראשון. ובפירוש הנקרא פירוש רבינו גרשום מבואר, שדמות דיוקני הוא אברהם, שדמות אברהם היתה כדמות אדם הראשון.

אמר רבי בנאה, שצריך הוא להיכנס, כדי לסמן את המערה. וענו לו, שדי לו למדוד את מערת אברהם.

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

וגזלוהו ממני, ושחטוהו, ואכלו את בשרו, ומן העור עשו חמת, ושואבים בו מים, ושותים.

וכשראו את חכמתו, אמרו שישב בשער, וידון דינים.

דיין שאינו ראוי

ראה רבי בנאה, שהיה כתוב על שער העיר, "כל דיין שנקרא לדין, אינו דיין, ופסול לדון", כי מאחר שאוהב בצע, יקבל שוחד.

אמר להם, אם כן, כל הרוצה לפסול דיינים, יקרא אותם לדין, ויפסלו, אף על פי שאין הדין עמו. ועל פי דברי רבי בנאה, הוסיפו על השער, "ברם זקני היהודים אומרים, כל דיין שנקרא לדין, ומוציאים ממנו ממון בדין, אינו דיין ופסול לדון", כי גזלן הוא, וגזלן פסול לדון, משום שיעוות את הדין בשביל שוחד. [ודווקא כשכפר והוציאו ממנו ממון בעדים, אבל אם חייבוהו שבועה, ושילם ולא רצה להישבע, אינו נפסל לדון].

הקזת דם ושתית יין

ראה רבי בנאה שהיה כתוב, "בראש כל מותא אנא דם, בראש כל חיין אנא חמר", [כלומר ראש לכל המיתות הוא ריבוי הדם שבאדם, על ידי שלא הקיז בזמנו. והיין מחייה כל שותיו].

אמר להם, וכי המת מנפילה, ריבוי הדם גרם לו? וכי אם ישתה הגוסס יין יחיה? ועל פי דברי רבי בנאה, הוסיפו, "ברם זקני היהודים אומרים, בראש כל מרעין אנא דם, בראש כל אסון אנא חמר". [כלומר כל תחלואי האדם באים על ידי ריבוי הדם שבו, והשותה יין כהלכה וכראוי, לא יבוא לידי חולי]. באתר דלית חמר, תמן מתבעו סמנין [=במקום שאין יין, שם צריך סממנים של רפואות].

כתוב על פתח קפוטקיא "אנפק אנבג אנטל"

רשב"ם מפרש – שלושה שמות הללו, הם שלושה שמות של מידה אחת, והיא רביעית הלוג [=ביצה ומחצה], ונפקא מינה ממה שכתבו זאת, שמי שהתנה למכור לחבירו מלא מידה זו, באיזה לשון שיאמר, ייתן שיעור אחד.

והר"ר חיים מפרש – אנבג ואנפק הם משקים של רפואה, [הנקרא במקום אחר איספרגוס], ואנטל הוא שם מידה, וכוונת הכתב הוא, שהרפואות הנקראות אנבג ואנפק, צריך לשתות כשיעור אנטל, כלומר רביעית.

חילק נכסיו בחביות

אדם אחד נטה למות, וצווה את נכסיו לבניו דרך חכמה, שלא יבינו השומעים שהוא עשיר ובעל נכסים, וכך אמר, חבית עפר לאחד מבני, חבית עצמות לאחד מבני, וחבית מוכין^א לאחד מבני.

וביאר רבי בנאה את דבריו, **חבית עפר** אלו **הקרקעות** שהניח. **חבית עצמות** אלו **הבהמות** שהניח. **וחבית מוכין** אלו **הבגדים** והבדים שהניח.

הוריש נכסיו לבנו האמיתי

אדם אחד שמע את אשתו אומרת לבתה, מדוע אינך מסתירה את הדברים האסורים שאת עושה, יש לך ללמוד ממני, **שילדתי עשרה בנים, ורק אחד מהם מאביך,** [ואין הדבר ידוע, כי עשיתי זאת בהסתרה].

ומאחר שנודע לו, שרק אחד מהם בנו, **אמר בשעת מיתתו, שיהיו כל נכסיו לבן אחד.**

ומאחר שלא ידעו מי יירש את המת, הלכו לשאול רבי בנאה. **ואמר להם רבי בנאה, שיכו את קבר האב,** עד שיגלה להם למי הוריש את נכסיו, [ורב בנאה התכוון לנסות אותם בכך, שאותם שהם ממזרים, הם עזי פנים, וילכו להכות את הקבר].

ואכן כולם עשו זאת חוץ מאחד, ולפיכך פסק רבי בנאה לתת לו את הירושה.

ויפה דן רבי בנאה לפי ההלכה, שבספק כזה ראוי להיות הדין שודא דדייני, שייתן הדיין למי שנראה בעיניו שהדין עמו, ומסתבר שזה שלא רצה להכות מחמת צניעותו, היה אהוב על אביו יותר.

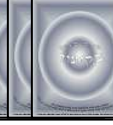
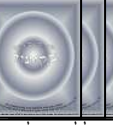
רבי בנאה יוצא ממאסרו

אותם תשעה שהפסידו את הירושה, **הלשינו למלכות,** שרבי בנאה מוציא ממון בלא עדים וראיה, **ואסרו אותו.**

הלכה אשתו של רבי בנאה לצעוק אל בית המלך בלשון חכמה, כדי שלא יבינו אלא על ידי בעלה, וכך אמרה, **עבד אחד היה לי, חתכו את ראשו, והפשיטו את עורו, אכלו את בשרו, ומלאו אותו מים, והשקו בו לחברים** [בני הישיבה], ולא שלמו לי דמיו, ולא שכרו.

ומאחר שלא הבינו מה אמרה, הביאו את רבי בנאה שיבאר דבריה. ואמר, כוונתה לחמת של עור, וכך אמרה, תיש היה לי,

^א כתב רש"י במסכת שבת דף מ"ז ע"ב - כל דבר דך קרוי מוכין, כגון צמר גפן, ותלישי צמר של בהמה, וגרירת בגדים בלויים.

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד (דפים נ"ח-ס"ח)		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

ורבי חנינא ורבי ירמיה בר אבא חולקים על כך, ואומרים, שיש חזקה על כך.

ולדעת רבי חנינא – אם החזיק במרזב שלוש שנים, והוא ארוך מכדי צורכו, אין לו חזקה להעמדת מרזב ארוך, **ובעל החצר אומר לו שיקצר אותו**, עד שיהיה כפי צורכו בלבד.

ורבי ירמיה בר אבא חולק על כך, ואומר, שיש חזקה על כך. **ולדעת רבי ירמיה בר אבא** – אף אם החזיק במרזב שלוש שנים, **בעל החצר רשאי לבנות תחתיו**.

י"מ שהדבר מותר, אף על פי שהמרזב הוא של בניין, וניזוק מחמת קול המקבות והגרזן וכל כלי ברזל שבונה זה בחצר. וי"מ שטעם ההיתר כי סתם מרזב אינו של בניין, ואינו ניזוק מבניינו של בעל החצר.

אולם בעל החצר אינו רשאי לעקור את המרזב לצורך בניינו.

דף נ"ט

מי שהחזיק בצינור לקלח מי גגו לחצר חבירו
לדעת שמואל ורבי ביסא אושעיא, כשם שהמחזיק זכה בזכות לקלח את מימיו לחצר, כך זכה בעל החצר בזכות להשתמש במי הגג, ומאחר ששניהם משועבדים זה לזה, אין רשות לאחד מהם לסלק את הצינור בלא הסכמת חבירו. בעל החצר אינו רשאי לסלק את הצינור, כי החצר משועבדת לשפוך לתוכה את המים. **ובעל הגג אינו רשאי לסלק את הצינור, כי המים משועבדים לבעל החצר להשתמש בהם**.

ולדעת רבי חמא, בעל החצר לא זכה בזכות להשתמש במי הגג, אלא בזמן שיקלחו לחצרו, אבל אם בעל הגג רוצה לסלק את הצינור, הרשות בידו.

החוט המשולש

"וְהַחֹט הַמְּשֻׁלָּשׁ לֹא בְּמִהְרֵה יִנָּתֵק" (קהלת ד' י"ב), זה רבי אושעיא בנו של רבי חמא בנו של רבי ביסא.

- רשב"ם מפרש, שכוונת הפסוק, ללמד, שכל שהוא תלמיד חכם, ובנו תלמיד חכם, ובן בנו תלמיד חכם, מכאן ואילך התורה מחזרת על אכסניא שלה. ומה שדרשו את הפסוק על החכמים הללו דווקא, משום שבסוגיה זו אמר רבי אושעיא השלישי כדעת זקנו רבי ביסא, ולא כדעת אביו רבי חמא.

מרזב

'מרזב' פירושו 'טיפה של מים זבה' כלומר **נוטפת**. כי "מר" פירושו "טיפת מים", כמו שנאמר "הן גויים כמר מדלי", ו"זב" פירושו "נוטף".

חזקה למרזב ומזחילה

מזחילה היא צינור גדול, הקבוע לאורך הגג, ומי גשמים נופלים מהגג לתוכו, וממשיכים לזרום בו עד המרזב.

מרזב הוא צינור קטן התלוי בסוף המזחילה, כדי להרחיק את קילוח המים מן הכותל, והמים נכנסים בו מהמזחילה, ומקלחים דרכו הרחק מהכותל. ומרזב זה אינו קבוע במזחילה, וניתן להניחו פעם בקצה זה, ופעם בקצה זה. [ובכל פעם מטים את המזחילה כלפי המרזב. א"נ המזחילה לעולם שווה, אלא שבכל פעם פותחים אותה בצד המרזב, וסותמים אותה בצד שכנגד].

א. חזקת מזחילה.

לדברי הכל, אדם מקפיד שלא יעמיד חבירו מזחילה, באופן שישפכו ממנה מים לתוך חצירו.

ולכן מי שהחזיק במזחילה שלוש שנים, ואומר שקנה את הזכות להעמידה באופן שישפכו ממנה מים לחצר חבירו, יש לו חזקה, ואי אפשר לסלקו.

וכמו כן אי אפשר לומר לו, להעבירה לצד אחר. וכן אי אפשר לומר לו לקצרה. ואין לבעל החצר רשות לבנות בחצירו תחתיה, כי על ידי קול המקבות והגרזן וכל כלי ברזל שבונה, תינזק המזחילה.

ב. חזקת מרזב.

לדברי הכל, אדם מקפיד שלא יעמיד חבירו מרזב, באופן שישפכו ממנו מים לתוך חצירו.

ולכן מי שהחזיק במרזב שלוש שנים, ואומר שקנה את הזכות להעמידו באופן שישפכו ממנו מים לחצר חבירו, יש לו חזקה, ואי אפשר לסלקו.

אולם חזקת מרזב אינה חזקה גמורה כחזקת מזחילה:

לדעת רב יהודה אמר שמואל – אם החזיק במרזב שלוש שנים על ידי שהעמידו בצד אחד של המזחילה, **בעל החצר אומר לו שיעבירונו לצד אחר**, ואין לו חזקה להעמידו בצד שהחזיק בו.

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד (דפים נ"ח-ס"ח)		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

חזקה.

ולפירוש רבינו תם, דין חלון צורי כדין חלון העשוי לאורה, כי בכל גובה שהוא חלון צורי עשוי להיות קבוע.

ואם הוא חלון המצרית [שאינו חלון צורי]. **לפירוש רשב"ם, אפילו הוא פחות מארבע אמות, אינו עשוי להיות קבוע, כי אינו ראוי לשמור דרכו. ולכן** אף כשנפתח לחצר שלא ברשות, אין רגילים למחות בפותח, ואפילו אם החזיק בו שלוש שנים בלא מחאה, **אין לו חזקה.**

ולפירוש רבינו תם, כשנעשה פחות מגובה 4 אמות, יכולים להסתכל דרכו בנקל ולשמור, והרי זה חלון העשוי להיות קבוע, ולפיכך אם נפתח לחצר, שלא ברשות בעל החצר, יש לבעל החצר למחות, ואם לא מחה והחזיק זה בחלון שלוש שנים יש לו חזקה. אבל אם הוא גבוה מ-4 אמות, **אינו עשוי להיות קבוע, כי אינו ראוי לשמור דרכו, ולכן** אף כשנפתח לחצר שלא ברשות, אין רגילים למחות בפותח, ואפילו אם החזיק בו שלוש שנים בלא מחאה, **אין לו חזקה.**

ואותו חלון שאין לו חזקה.

לדעת רבי זירא – מאחר שאין הפסד לבעל החצר בפתיחת החלון, אינו יכול לעכב על הפותח, משום שכופים על מידת סדום, [שלא היו מהנים את אחרים, אף בדבר שלא היו חסרים בו], ואומרים לזה, מאחר שחברך נהנה, ואתה לא חסר, אל תעכב עליו.

ולדעת רבי אילעא – בעל החצר יכול לעכב על הפותח, כי אף בזה יש לבעל החצר הפסד בפתיחה, משום שאף על פי שאין החלון ראוי לראות דרכו בנקל, פעמים הפותח יראה בחלון, ויש היזק ראייה.

זיז הוא כעין נסר, או ראש קורה, הבולט מן הכותל לחוץ, וראוי לתלות בו חפצים.

הבא להוציא זיז מכותלו לתוך חצר חבירו

א. כשהזיז רחב טפח.

הכל מודים שבעל החצר יכול למחות בו, [שלא יוציא, ואם הוציא ולא החזיק יכול למחות בו שלא ישתמש בו], ואין זו מידת סדום, [זה נהנה וזה לא חסר. כי לבעל החצר יש חסרון בכך], **משום שיש לו נזק מהזיז, שכאשר בעל הזיז ישתמש בו, הוא יראה את חצירו, ויש כאן היזק ראייה.** [וכן חושש שיפלו עליו ועל חצירו דברים שיהיו תלויים על הזיז].

- והתוס' כתבו, שאף שהיו עוד שושלות של תלמידי חכמים, לא אמרו עליהם "והחוט המשולש לא במהרה ינתק", אלא על אלו, מפני שאלו השלושה ראו זה את זה.

חזקה להעמדת סולם

המעמיד **סולם המצרי** [=שאינו לו 4 שלבים] בחצר חבירו, לעלות בו לגג או לשובכו, אפילו הניחו שם שלוש שנים בלא שימחה בו, **אין לו חזקה, כי סולם קטן כזה אינו דבר קבוע, ואין מקפידים למחות במעמיד אותו.**

אבל המעמיד **סולם צורי** [=גדול] בחצר חבירו, אם הניחו שם שלוש שנים בלא שימחה בו, **יש לו חזקה.**

חזקה לחלונות הפתוחים לחצר חבירו

זה הכלל, **כל חלון העשוי להיות קבוע, אם נפתח לחצר, שלא ברשות בעל החצר, יש לבעל החצר למחות בפותח. ואם לא מחה בו והוא החזיק בחלון שלוש שנים, יש לו חזקה. וכל חלון שאינו עשוי להיות קבוע, אף כשנפתח לחצר שלא ברשות, אין רגילים למחות בפותח, ולכן אפילו אם החזיק בו שלוש שנים בלא מחאה, אין לו חזקה.**

א. חלון העשוי לאורה.

הפותח חלון כדי שייכנס אור לבית, [ואין לו אור ממקור אחר], **בכל גודל שהוא, ובכל גובה שהוא, נעשה החלון להיות קבוע, שהרי אי אפשר בלעדיו, ולכן אם נפתח לחצר, שלא ברשות בעל החצר, יש לבעל החצר למחות, ואם לא מחה והחזיק זה בחלון שלוש שנים יש לו חזקה.**

ב. חלון העשוי לראות דרכו לשמור רכושו.

אם הוא חלון צורי [לדברי חכמים, הוא חלון שראשו של אדם יכול להיכנס בתוכו. ולדברי יהודה, אפילו קטן מזה, אם יש לו מלבן, כלומר מסגרת].

לפירוש רשב"ם, כשנעשה פחות מגובה 4 אמות, מאחר שיש בו שתי מעלות, (א) גדול, (ב) נמוך, יכולים להסתכל דרכו בנקל, ולשמור, והרי זה חלון העשוי להיות קבוע, ולפיכך אם נפתח לחצר, שלא ברשות בעל החצר, יש לבעל החצר למחות, ואם לא מחה, והחזיק זה בחלון שלוש שנים, יש לו חזקה. אבל אם הוא גבוה מ-4 אמות, **אינו עשוי להיות קבוע, כי אינו ראוי לשמור דרכו, ולכן** אף כשנפתח לחצר שלא ברשות, אין רגילים למחות בפותח, ואפילו אם החזיק בו שלוש שנים בלא מחאה, **אין לו**

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקיצור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד (דפים נ"ח-ס"ח)		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

ב. כשהזיז פחות מטפח :

בעל הזיז אינו מעכב על בעל החצר מלהשתמש בזיז, משום שאין לבעל הזיז שום נזק מכך, לא היזק ראייה, ולא היזק לכותל, שהרי אי אפשר להניח שם דברים כבדים, ואינו יכול לעכבו, בטענה שמונע ממנו מלהשתמש בזיז, כי אין לו חזקה, ובעל החצר יכול לסלק את הזיז לגמרי, אם יצטרך.

לא יפתח אדם חלונות לחצרו כשיש לו בה שותפים

אף על פי שהשותפים בחצר רגילים להשתמש בה, באופן שחבריהם יכולים לראותם, שהרי לכולם יש רשות להיות בה, מכל מקום יש חילוק בין חצר שפתחי בתי השותפים בלבד פתוחים לה, לחצר שגם חלונותיהם פתוחים לה.

- וי"מ שכשהפתחים בלבד פתוחים לחצר, אין לאחד להיזהר מחבריו בתשמיש של צניעות אלא כשהוא בחצר, אבל כשהוא בביתו, לא יראוהו מבתיהם, שהרי הפתחים אינם מכוונים זה כנגד זה (כמבואר בדף ס"ו), ויוכל להשתמש בביתו תשמיש של צניעות בלא להיזהר מהם, אבל כשגם החלונות פתוחים לחצר, יש לכל אחד להיזהר מחבריו בתשמיש של צניעות, גם כשהוא בביתו, שמא יראוהו מחלונותיהם.

- וי"מ שכשהפתחים בלבד פתוחים לחצר, אין לאחד להיזהר מחבריו בתשמיש של צניעות, אלא כשהם בחצר, אבל כשהם בבתיהם לא יראוהו, אבל כשגם החלונות פתוחים לחצר, יש לכל אחד להיזהר מחבריו בתשמיש של צניעות, גם כשהם בבתיהם, שמא יראוהו מחלונותיהם.

ולכן, חצר השותפים שהיו בתי השותפים בלבד פתוחים לה, אין לאחד מהם רשות לפתוח לה את חלונו. אולם מי שפתח חלון והחזיק בו שלוש שנים יש לו חזקה.

דף ס'

ולסתום לאלתר יש חזקה

אם החזיק אדם בחלון שלוש שנים בחצר השותפים, ובא חבירו וסתמו, [כגון שבנה כותל כנגדו], והוא שתק, לאלתר יש חזקה לסותם, שלא יפתח חבירו את החלון אלא ברשותו, וחזקת שלוש שנים שהיה החלון פתוח אינה כלום, כי מאחר ששתק כשסתמו אותו, מוכח שלא כדין היתה החזקה, שאין אדם עשוי לשתוק כשסתמים את חלונו.

ומאחר שהבא להוציא זיז רחב טפח לחצר חבירו, בעל החצר יכול למחות בו, ודרך בני אדם להקפיד על המוציא זיז כזה לחצרו, אם הוציא אדם זיז רחב טפח, והחזיק בו שלוש שנים, יש לו חזקה, כי אם לא היה לו זכות לעשות זאת, בעל החצר היה מוחה בו.

ומבואר בגמרא, שאם היה הזיז בולט מהכותל 4 טפחים או יותר, אף על פי שרוחבו טפח, רשאי להרחיבו עד 4 טפחים, כי מאחר שהחזיק באורכו כמידת מקום חשוב, מן הסתם התרצה לו בעל החצר גם ברוחבו כמידת מקום חשוב של 4 טפחים.

ב. וכשהזיז פחות מטפח.

לדעת רב הונא, בעל החצר יכול למחות בו, [שלא יוציא, ואם הוציא יכול למחות בו שלא ישתמש בו], ואין זו מידת סדום, [זה נהנה וזה לא חסר, כי לבעל החצר יש חסרון בכך], משום שיש לו נזק ראייה מהזיז כנ"ל.

ולדעת רב יהודה, בעל החצר אינו יכול למחות בו, משום שזיז קטן אינו ראוי לעמוד עליו, אלא לתלות בו בלבד, ודבר זה אפשר לעשות על ידי הוצאת היד בלא לראות בחצר, ומאחר שיכול להשתמש בלא לראות בחצר, אינו רואה בה, ואין כאן היזק ראייה.

ומכל מקום לדברי הכל, אם הוציא אדם זיז פחות מטפח, והחזיק בו שלוש שנים, אין לו חזקה, כי אין דרך בני אדם להקפיד על כך, ולכן אף לדעת רב הונא, שבעל החצר היה יכול למחות בו, אין ראייה ממה שלא מחה, שנתן לו זכות זו, ובכל שעה שירצה בעל החצר לבנות כנגד הזיז רשאי לסותרו.

וכשבעל החצר בא להשתמש בזיז שהוציאו לחצירו

א. כשהזיז רחב טפח :

וי"מ שבעל הזיז מעכב על בעל החצר, אפילו כשאין לו חזקה, [ויש לבעל החצר רשות למחות בו על עצם הוצאת הזיז]. כי מכל מקום כשבעל החצר משתמש בזיז, הוא מכביד על הכותל, שהרי ניתן להניח על הזיז הזה דברים גדולים, וגם יש חשש שיניח שם מים, וישפכו על הכותל ויקלקלו אותו.

וי"מ שכל זמן שאין לבעל הזיז חזקה, אינו מעכב על בעל החצר מלהשתמש בו, שהרי אם ירצה בעל החצר לסתור את הזיז לגמרי, רשאי, אבל כשיש לבעל הזיז חזקה, הוא מעכב על בעל החצר מלהשתמש בו, משום שהזיז שלו, והוא רוצה להשתמש בו כל הזמן.

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד (דפים נ"ח-ס"ח)		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

פתח], כי מפתח אחד קל להישמר בדברי צניעות מאשר משני פתחים, [וכל שכן שאם היה הפתח 4 אמות, שיש לו כנגדו 4 אמות בחצר, לא יעשנו שני פתחים של שתי אמות, כי בכך יקבל 8 אמות בחצר, 4 אמות לכל פתח, ויפסיד את השותפים האחרים].

פתחים וחלונות לרשות הרבים

פותח אדם פתח וחלונות לרשות הרבים, אף כנגד פתח וחלונות של אחרים. ואם היה לו פתח קטן רשאי להגדילו, ואם היה לו פתח אחד רשאי לעשות שנים, ואין חושש.

כי אין הוא מונע בכך מחבירו מלעשות דברי צניעות בביתו, משום שגם לולא פתחו היה לחבירו להישמר מבני רשות הרבים, ההולכים ורואים דרך הפתח, ורוכבים ורואים דרך החלונות.

עשיית חלל [=בורות שיחין ומערות] תחת רשות הרבים

לדברי חכמים, אסור לאדם לעשות חלל תחת רשות הרבים, אפילו אם מכסה אותו בכיסוי חזק, שלא יפלו בו, ומקבל עליו לשלם כל נזק, אם יארע שבכל זאת נפלו בו, כי דרך הכיסויים להיחלש עם הזמן, והוא לא ייתן אל לבו שנחלשו, ויפלו שם בני אדם, ואין רצונם של בני אדם להינזק, אף על פי שישלמו להם את הנזק.

ולדברי רבי אליעזר, מותר לאדם לעשות חלל ברשות הרבים, אם מכסהו בכיסוי חזק שלא יפלו בו, [שעגלה טעונה אבנים מהלכת עליו ואינה נופלת], ואין לחוש למה שייחלש עם הזמן, כי עתה הוא חזק.

זיזים וגזוזטראות הבולטות לרשות הרבים

א. אופן העשייה.

אסור להוציא זיזים [=קורות קטנות] וגזוזטראות [=קורות גדולות] הבולטות מהבית לרשות הרבים, פן ייכשלו בהן בני רשות הרבים.

ואפילו אם רבים מוחלים למוציא, אסור לו, כי רשות הרבים שייכת לכל העולם, ואין כולם מוחלים. אבל כשבני מבוי מוחלים לאחד שיוציא זיזים וגזוזטראות למבוי, רשאי להוציא, כי כל מי שהמבוי שייך להם מוחלים לו.

והרצאה להוציא זיזים וגזוזטראות לרשות הרבים, כונס לתוך שלו ומוציא. וכשכנס את הכותל, ושהה מלהוציא את הזיזים,

ריבוי הנכנסים לבית דרך חצר השותפים

לכל אחד מהשותפים בחצר, יש רשות להכניס לביתו בני אדם דרך החצר, וזכות זו היא כפי גודל ביתו כמו שהוא, ואם יש לו בית גדול, שיש בו מקום להרבה בני אדם, אין שאר השותפים מעכבים עליו מלהכניס בני אדם רבים לביתו דרך החצר.

אולם כפי שהתבאר זכות זו היא רק לפי גודל ביתו שבחצר, אבל יותר מזה, אין לו רשות להכניס בני אדם דרך החצר. ולכן אם יש לו בית בחצר אחרת, לא יפתח אותו לחצר זו שיש לו בה שותפים, כי על ידי הפתח הזה, מתרבים הנכנסים דרך החצר. וכן לא יגדיל את ביתו, כגון לבנות עלייה על גביו, כי בכך יש בבית מקום ליותר בני אדם, ומתרבים הנכנסים דרך החצר.

ומכל מקום רק להגדיל את שטח ביתו הפתוח לחצר הזו אסור לו, אבל כשאינו מגדיל את השטח, אלא מחלקו מתוכו לחדרים ועליות, אף על פי שעל ידי זה יתרבו דיורי ביתו, ויתרבו הנכנסים לבית, אין השותפים מעכבים עליו, משום שהיה יכול למלא ביתו בבני אדם גם בלא זה.

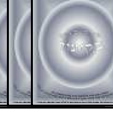
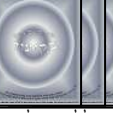
פתחים וחלונות לחצר השותפים

לא יפתחו השותפים פתח כנגד פתח, או חלון כנגד חלון, משום צניעות, שלא יראו זה לתוך זה. כמו שמצינו בדור המדבר, שהיה מחנה ישראל כחצר השותפים, [שהרי לא היתה רשות הרבים אלא במחנה לווי], ולא היו פתחי ישראל זה כנגד זה.

וזהו שנאמר בבלעם, "וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו", שאין פתחים מכוונים זה לזה, ואמר, "מה טובו אהלך ישראל", ראויים הם שתשרה שכינה בתוכם.

היה לאחד השותפים פתח קטן, לא יעשנו גדול, [אף על פי שאינו מרוויח בכך מקום בחצר, כגון שהיה הקטן שתי אמות, שיש לו כנגדו 4 אמות בחצר, (כמבואר בדף י"א), ורצה להגדילו ל-4 אמות, שגם כן לא יהיה לו כנגדו אלא 4 אמות בחצר], כי מפתח קטן קל להישמר בדברי צניעות מאשר מפתח גדול, [וכל שכן שאם היה הפתח 4 אמות, שיש לו כנגדו 4 אמות בחצר, לא יגדילו ל-8 אמות, כי בכך יקבל 8 אמות בחצר, ויפסיד את השותפים האחרים].

היה לאחד השותפים פתח אחד, לא יעשנו שנים, [אף על פי שאינו מרוויח בכך מקום בחצר, כגון שהיה הפתח 8 אמות, שיש לו כנגדו 8 אמות בחצר, (כמבואר בדף י"א), ורצה לעשות שני פתחים של 4 אמות, שאז גם כן יהיה לו 8 אמות בחצר, 4 אמות לכל

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה
כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)						

וכשחזר אותו אדם לפנינו למחרת, אמר לו, שיקוף גם הוא את אילנו.

רשאי להוציאם גם אחר זמן, ואין אומרים, מתוך ששהה ויתר על זכותו ואיבד את כוחו.

ב. טענה לקיימם.

דברים שעושים משום אבילות החורבן
כשחרב הבית בשניה, רבו פרושים בישראל. (א) שלא לאכול בשר, שממנו היו מקריבים קרבנות שעכשו בטלו. **(ב) ולא לשתות יין** שממנו היו מנסכים על גבי המזבח שעכשו בטל.

מי שהיו זיזים וגזוזטראות בולטות מכותלו לרשות הרבים, **עליו להביא ראיה שכנס לתוך שלו** והוציאן, **או שהחזיק בהן שלוש שנים** ויטען כן, אבל אם אין לו ראיה או חזקה יסתור אותן.

אמר להם רבי יהושע, אם כן, (ג) **לא נאכל לחם** מפני שבטלו מנחות. (ד) **ולא נאכל משבעת המינים**, מפני שבטלו ביכורים. (ה) **ולא נשתה מים**, מפני שבטל ניסוך המים. [ואף שלא היו מנסכים אלא ממי מעיינות, לא נשתה שום מים, כי כל מים שבעולם מין אחד הוא].

ומי שקנה כותל שזיזים וגזוזטראות בולטות ממנו לרשות הרבים, **אנו טוענים לו שהמוכר כנס לתוך שלו**, והוציאן.

ומי שהיו לו זיזים בולטים לרשות הרבים על פי דין, ונפל הכותל, חוזר ובונה אותו עם הזיזים הבולטים כבתחילה.

כנס את כותלו ורוצה לחזור בו

אלא שלא להתאבל כלל אי אפשר, מפני שנגזרה גזרת [החורבן, וחייבים להתאבל, שנאמר "שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה"]. **ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר**, שאין גוזרים גזרה על הציבור אלא אם כן רוב ציבור יכולים לעמוד בה.

לדעת רבי יוחנן, מי שכנס את כותלו הסמוך לרשות הרבים, [כגון על מנת להוציא זיזים], **אינו רשאי לחזור בו, ולהחזיר את הכתלים למקומם**, כי כשכנס את כותלו, החזיקו הרבים במקום הכותל ללכת בו, ומצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו.

וכדי לקיים מה שנאמר, "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי", **אמרו חכמים לעשות את הדברים הבאים:**

ולדעת ריש לקיש, מי שכנס את כותלו הסמוך לרשות הרבים, [על מנת להוציא זיזים], **רשאי לחזור בו, ולהחזיר את הכתלים למקומם**, אף על פי שהחזיקו הרבים ללכת במקום הכותל, כי כשמחזיר את הכותל למקומו, אינם ניזוקים, שהרי יש להם מקום ללכת כבתחילה.

א. כשאדם **סד את ביתו** בסיד, (א) **ישייר אמה** על אמה **כנגד הפתח**. (ב) ובברייתא אחרת מבואר, שאף מה שסד, **לא יסוד בסיד לבן**, אלא יכהה אותו על ידי שיערב בו דבר נוסף. [על ידי **עירוב תבן** מותר לדברי הכל. ועל ידי **עירוב חול**, חכמים מתירים, ורבי יהודה אוסר, כי כך נעשה הבניין חזק וטוב]. (ג) **וכן אסור לכייר**, [י"מ צורות שצרים בסיד, וי"מ סיד לבן מאד]. (ד) **וכן אסור לפייח** [=צורות של מיני צבעונים].

לפירוש ר"ח וריב"ם בדף כ"ו, המחלוקת הזו היא רק במקום, שאם יחזיר את הכתלים למקומם, תהא רשות הרבים פחות מרוחב 16 אמה, אבל אם יהיה בה רוחב 16 אמה, הכל מודים שרשאי להחזיר את הכתלים למקומם.

וכל זה לענין עשייה, אבל אם קנה כך, הרי זה בחזקת שנעשה בהיתר [כגון בזמן הבית], וכל זמן שקיים, אין צריך להסיר, אבל אם נפל אינו עושה.

קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים

אילנו של רבי ינאי היה נוטה לרשות הרבים, וכמו כן אילנו של אדם נוסף היה נוטה לרשות הרבים.

ב. כשאדם **עושה כל צרכי סעודה, ישייר דבר מועט**, שלא תהא הסעודה מושלמת, כגון שלא יעשה כסא דהרסנא [=קערה של מאכל דגים מטוגנים בשמן בסולת].

באו בני אדם לחייב את אותו אדם לקצוץ את אילנו, [כפי המבואר בדף כ"ז, שאילו הנוטה לרשות הרבים, קוצץ כדי שיהא גמל ורוכבו עוברים תחתיו]. וכשבא אותו אדם לפני רבי ינאי לשאול אם חייב לעשות זאת, הבין רבי ינאי שגם האילן שלו מזיק לבני רשות הרבים, ואינם צריכים לו לשבת בצילו, ורק מפני כבודו לא באו למחות בו. מה עשה? דחה את אותו אדם עד למחר, ובינתיים קצץ את אילנו, כדי לקשוט את עצמו תחילה, [כדרשת ריש לקיש, "התקששו וקששו" (צפניה ב' א'), קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים].

ג. כשאשה **עושה כל תכשיטיה, תשייר דבר מועט**, כגון בת צדעא [=שהיו רגילות לסוד את הצדדים בסיד להשיר את השער].

וכן לשים לחתנים אפר במקום תפילין, שנאמר, "אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי".

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה
		כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)				

ב. היציע – י"א שכל יציע חשוב לעצמו, ואינו בכלל מכירת הבית, ואפילו הוא עשוי לדירה כמו הבית, [וגם פתוח לבית]. **ורב יוסף אומר, שיציע העשוי לנוי,** [אפילו אם הוא פתוח לבית], **אינו בכלל מכירת הבית,** כי אין תשמישו לדירה כתשמיש הבית. **ויציע העשוי לדירה,** מאחר שתשמישו כתשמיש הבית, הרי זה **בכלל מכירת הבית.**

ואמר מר זוטרא שכל החילוקים הללו, הם ביציע גדול, שיש בו ארבע אמות על ארבע אמות לכל הפחות, **אבל** כשהוא קטן **משיעור זה, בכל אופן** אינו חשוב בפני עצמו, **ובטל לבית, ונמכר עמו.**

ג. החדר – מאחר שאין תשמישו לדירה כתשמיש הבית, אלא לאכסון חפצים, חשוב הוא לעצמו, **ואינו בכלל מכירת הבית,** אפילו כשהוא פתוח לבית, ונכנסים לו דרך הבית.

ד. הגג – לדברי חכמים, אם יש לגג מעקה גבוה עשרה טפחים, הוא חשוב לעצמו, **ואינו בטל לבית^א.** **ואם אין לו מעקה כזה,** הוא **בטל לבית,** ונמכר עמו. **ולדברי רבי יהודה, אם יש לגג בכניסה אליו צורת הפתח,** הוא חשוב לעצמו, **אף על פי שאין לו מעקה גבוה עשרה טפחים, ואינו נמכר עם הבית.**

ובעזה"י בהמשך הפרק יתבארו פרטים נוספים של הדין הזה, מה נכלל במכירת הבית, ומה לא.

היציע של בית המקדש

כותלי בית המקדש מצד צפון ומערב ודרום היו **רחבים מאוד,** [על כל פנים בתחילת גובהם], **והיו בתוכם שלוש קומות של חדרים.**

במסכת מידות מבואר שבצפון ובדרום היתה בכל קומה שורה של חמש חדרים, סה"כ חמישה עשר חדרים. ובמערב היתה שורה של שלושה חדרים בשתי הקומות התחתונות, ושני חדרים בקומה העליונה, סה"כ שמונה חדרים.

ושלושה שמות יש לחדרים הללו:

א. יציע – כמו שנאמר בספר מלכים, "היציע התחתונה חמש באמה רוחבה".

ב. צלע – כמו שנאמר בספר יחזקאל, "והצלעות צלע אל צלע שלוש ושלשים פעמים".

^א ובדף ס"ג מבואר, שלפירוש רשב"ם ור"י, כל זה בעוד הבית קיים, אבל אם נפל הבית, אין לבעל הגג כלום, אף כשיחזור בעל הבית ויבנהו. אולם לפירוש רבינו תם, גם אם ייפול הבית, כשיחזור ויבנו אותו, הגג של המוכר.

גזרה על הציבור

אין גוזרים גזרה על הציבור, **אלא אם כן רוב ציבור יכולים לעמוד בה,** שנאמר בעניין הגזרה, שגזרו בבית שני, להביא את כל המעשר אל בית האוצר, "הגוי כולו", כלומר שכל הקהל קיבל על עצמו את הגזירה, ומכאן שאם אין רוב הציבור יכול לעמוד, אין גוזרים עליו גזרה.

אמר רבי ישמעאל בן אלישע, **מיום שפשטה מלכות הרשעה, שגוזרת עלינו גזירות רעות וקשות, ומבטלת ממנו תורה ומצוות,** ואין מנחת אותנו להיכנס לשבוע הבן [=מילה]. ויש אומרים לישוע הבן [=י"מ פדיון הבן. וי"מ סעודה שעושים כשנולד בן, על שם שהוולד נושע ונמלט ממי אמו]. **דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לישא אשה ולהוליד בנים,** [אלא כדי חיוב פרו ורבו ולא יותר, כלומר בן ובת בלבד], ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה. **אלא הנח להם לישראל, מוטב שיהיו שוגגים, ואל יהיו מזידים.**

סליק פרק חזקת הבתים

פרק רביעי המוכר את הבית

דף ס"א

יציע וחדר

יציע של בית האמור במשנה, הוא בניין נמוך שאצל הבית, מצידו או מאחוריו. אם בנוי כראוי לדירה, [שאינו פרוץ], נקרא אפתא. ואם הוא מלא חלונות, אינו ראוי לדירה, אלא עשוי לנוי, ונקרא בדקא חלילה.

חדר של בית האמור במשנה, הוא חדר שבנוי בצמוד לבית, ונכנסים אליו דרך הבית, אבל אינו עשוי לדור בו, אלא לאכסון בו חפצים.

המוכר בית לחבירו ולא פירט אלו

חלקים מהבית בכלל המכירה

א. הבית עצמו – בכלל המכירה, שהוא עיקר המכירה.

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

ג. **תא** – כמו שנאמר בספר יחזקאל, "והתא קנה אחד אורך וקנה אחד רוחב ובין התאים חמש אמות", וכן שנינו במסכת מידות "כותל ההיכל שש והתא שש כותל התא חמש".

ושלושה פירושים יש בתוס' איך היו בנויים הכתלים והתאים :

ציור הכתלים והתאים לפי פירוש הרשב"ם והפירוש הראשון בתוס' [שתי הקומות הראשונות מפורשות בתוס' ושאר הציור הוא הערכה שכן דעתם].			
פנים ההיכל	כותל התא	חלל התא	כותל ההיכל
	5	7	5
	כותל התא	חלל התא	כותל ההיכל
חוץ ההיכל	5	5	5
	כותל התא	חלל התא	כותל ההיכל
	5	5	7

ציור הכתלים והתאים לפי הפירוש השני בתוס', [שתי הקומות הראשונות מפורשות בתוס', ושאר הציור הוא הערכה שכן דעתם].			
פנים ההיכל	כותל התא	חלל התא	כותל ההיכל
	4.5	7	5.5
	כותל התא	חלל התא	כותל ההיכל
חוץ ההיכל	5	5	5
	כותל התא	חלל התא	כותל ההיכל
	5.5	5	6.5

ציור הכתלים והתאים בבית שני בלבד לפירוש השלישי בתוס', [הקומה התחתונה מפורשת בתוס', ושאר הציור הוא הערכה שכן דעתם].			
פנים ההיכל	כותל התא	חלל התא	כותל ההיכל
	5	6	6
	כותל התא	חלל התא	כותל ההיכל
חוץ ההיכל	5	6	6
	כותל התא	חלל התא	כותל ההיכל
	5	6	6

המוכר בית לחבירו ופרט בשטר

המכירה מְצָרִים [=גבולות] חיצוניים

כבר התבאר לעיל, שהמוכר בית לחבירו, אין החדר בכלל מכירת הבית. ודין זה אמור, אפילו אם כשפירט המוכר בשטר המכירה את גבולות הבית, כלל את מקום החדר בתוך הגבולות.

כגון, הנני מוכר את הבית, שבית ראובן ממערבו, ובית שמעון מדרומו, ובית לוי ממזרחו, ובית יהודה מצפוניו, והיה חדרו של הבית הנמכר במערב הבית, ובית ראובן מערבית לו, ונמצא שהחדר בתוך הגבולות המפורטים.]

כי כשפירט את הגבולות, לא התכוון לכלול במכירה כל מה שבתוכם, אלא לציין את מקום הבית, על ידי דברים הניכרים לכל. [שם היה כותב הבית שהחדר במערבו, לא היו יודעים את מקומו]. ואין בכלל המכירה אלא הבית שבתוך הגבולות שפרט, ולא חדר, שהרי מכר בית ולא חדר.

ור"י הסתפק, אם גם לעניין מכירת היציע, ציון הגבולות החיצוניים אינו מועיל לכלול אותו במכירה, או מאחר שתשמיש היציע לדיור, כתשמיש הבית, כשמציין את הגבולות החיצוניים, היציע בכלל המכירה.

והבא לציין גבולות, על מנת למכור את כל מה שבתוכם, עליו לכתוב בשטר המכירה, "ולא שיירתי לעצמי במכירה זו שבתוך ארבעה גבולות אלו כלום".

המוכר בית לחבירו בבירה גדולה

בירה היא בניין שיש בו הרבה חדרים [=חדרים] העשויים לדירה, ופתוחים כולם לבית [=חדר] גדול באמצע. ובית זה שבאמצע אינו עשוי לתשמיש או לדירה, אלא לשיבה והילוך של כל הבתים.

וכשהיה עומד בבירתו באחד מהבתים [העשויים לדירה], ואמר לחבירו, "בית זה אני מוכר לך", יש להסתפק אם כוונתו לבית שעומדים בו בלבד, או לכל הבירה.

י"מ שספק זה, והדינים הבאים, הם רק לדעת חכמים. אבל לדעת רבי יהודה, הדמים מודיעים, אם סיכמו על תשלום של שווי בית, קנה בית, ואם סיכמו על תשלום של שווי בירה, קנה בירה.

וי"מ שבמכירת בתים וקרקעות מודה רבי יהודה שאין הדמים מודיעים. רשב"ם מפרש, משום שאין אונאה לקרקעות. ותוס' מפרשים משום שפעמים אדם קונה קרקע הרבה יותר ממה שהיא

כל הלומר תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר	לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד (דפים נ"ח-ס"ח)	לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

י"מ שדווקא לעניין מכר בלשון רבים, אין לקונה אלא מיעוט רבים, כלומר **שנים**. אבל השואל מחבירו קרדום לעדור בו ארעתא, רשאי לעדור בו כל קרקעותיו, ולא רק שתי קרקעות. וטעם החילוק בין מכר לשאלה. (א) או משום שדרך משאיל להשאיל לכל צורכו של שואל, ומן הסתם כוונתו לכל הקרקעות, מה שאין כן במכר, שאין שום סברא שמכר כל קרקעותיו. (ב) או משום שבשאלה השואל מוחזק, ולכן על המשאיל להביא ראיה שהתכוון רק למיעוט רבים, ובמכר המוכר מוחזק, ולכן על הקונה להביא ראיה, שקנה יותר ממיעוט רבים.

ו"מ שאין חילוק בין שאלה למכר, והשואל קרדום לעדור ארעתא, לא יעדור אלא שתי קרקעות, וכל זה בלשון ארעתא, אבל לשון ארעתאי משמעותו לכל הקרקעות.

ג. כל ארעתא אני מוכר לך. משמעות השטר למכירת כל הקרקעות של תבואה, כלומר **לכל השדות**, אבל בוסתנים [=גינות] ופרדסים [=כרמים] אינם מכורים.

ד. זיהרא אני מוכר לך. משמעות השטר לכל הקרקעות שמעבדים אותם, כלומר **כל השדות, הבוסתנים, והפרדסים**, אבל בתים ועבדים אינם מכורים.

ה. נכסי אני מוכר לך. משמעות השטר למכירת כל נכסי דלא נידי, כלומר **שדות, בוסתנים, פרדסים, בתים, ועבדים** שנחשבים כקרקעות, אבל מטלטלים אינם מכורים.

י"מ שכן הדין רק בשטר מכר, אבל בשטר מתנה שכתב בו "נכסי נתונים לך", כל הנכסים בכלל, **אפילו המטלטלים**.

ו"מ שכל זה בלשון 'נכסי', אבל לשון 'נכסיי', משמעותו לכל הנכסים, אפילו המטלטלים, ואפילו בשטר מכר.

ז. כל נכסי. לפירוש רשב"ם משמעות השטר למכירת **כל הנכסים כולם**, אפילו המטלטלים.

דף ס"ב

מצר אחד ארוך ומצר אחד קצר

א. המוכר שדה שבמזרחה שתי שדות, אחת של ראובן [הדרומית], ואחת של שמעון [הצפונית], ובמערבה שדה אחת של יהודה, [ובדרומה שדה אחת של ישכר, ובצפונה שדה אחת של זבולון].

שווה.

- האופנים שקנה את הבית בלבד :

א. כשרק לבית רגילים לקרוא "בית", ורק לבירה רגילים לקרוא "בירה", אפילו ציין לו בשטר את הגבולות החיצוניים של הבירה, לא קנה אלא בית שעומדים בו, שהרי מכר בית ולא בירה.

ב. ואפילו כשיש שקוראים לבירה "בירה", ויש הקוראים לבירה "בית", מכל מקום מאחר שאין הכל קוראים לבירה "בית", אין ראיה שמכר את כל הבירה, אף על פי שציין את הגבולות החיצוניים, ורק אם פירש בשטר, "ולא שיירתי לעצמי בתוך הגבולות הללי כלום", קנה את כל הבירה.

- האופנים שקנה את כל הבירה :

א. לפירוש רשב"ם וריב"ם, כשרק לבירה רגילים לקרוא "בית", אבל לבית שבתוכה קוראים "בית שבתוך הבירה", אפילו לא ציין את גבולות הבירה, קנה את כל הבירה, כי מכר בירה, ולא בית שבתוך הבירה.

ב. ולפירוש ר"י, כשגם לבירה וגם לבית שבתוכה רגילים לקרוא "בית", אם ציין את הגבולות החיצוניים של הבירה, קנה את כל הבירה, ואם לא ציין את הגבולות החיצוניים של הבירה, קנה רק את הבית שבתוכה.

המוכר שדה בבקעה גדולה

בקעה היא מקום שיש בו הרבה שדות. וכשאחד עומד בבקעתו באחת השדות, ואומר לחבירו, "שדה זו אני מוכר לך", יש להסתפק אם כוונתו לשדה שעומדים בה בלבד, או לכל הבקעה.

ומאחר שהדין הזה שווה לדין הקודם, ניתן ללומדו מהכתוב לעיל, ולכן לא נכפל כאן.

הכותב שטר מכר לחבירו באחד מהלשונות הבאים

א. ארעא אני מוכר לך. אין משמעות השטר אלא למכירת קרקע אחת, ויטול הלוקח קרקע הפחותה של מוכר, כי יד בעל השטר על התחתונה.

ב. ארעתא אני מוכר לך. משמעות השטר למכירת קרקעות רבים. אלא מאחר שלא פירט כמה קרקעות, אין לקונה אלא מיעוט רבים, כלומר שתי קרקעות.

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר	לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ. ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]	לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

ראובן ושמעון.

ולדעת שמואל – קנה הלוקח את כל השדה המובלעת בין שלושת הגבולות המצוינים, ובכלל זה התלם של הגבול הרביעי.
ואין הלוקח מפסיד כלום, ממה שלא צוין הגבול הרביעי בשטר בפירוש, כי מאחר שצוינו שלושה גבולות, הרי זה כאילו צוינו כל הגבולות, ואין צורך לציין גם את הרביעי.

ולדעת רב אסי – מתוך שלא צוין הגבול הרביעי, יש ללמוד שלא התכוון למכור את כל השדה, אלא את מה שצוין בלבד, ולכן לא קנה הלוקח אלא את שלושת התלמים המקיפים את השדה לאורך שלושת הגבולות שצוינו בשטר.

ולעניין הלכה, פסק רבא, שאת כל המובלע בתוך שלושת הגבולות המצוינים, [חוץ מהגבול הרביעי], ודאי קנה הלוקח, [ואין ללמוד ממה שלא צוין הגבול הרביעי בשטר, שהתכוון למכור רק את שלושת התלמים המקיפים את השדה משלוש הרוחות המצוינות], ולעניין הגבול הרביעי הדין הוא כדלהלן:

א. [בתרתי לגריעותא, דהיינו] כשהגבול הרביעי אינו מובלע בתוך שאר הגבולות, וגם יש בו דבר חשוב, [כגון שנטעו שם הרכבת דקלים, או שיש בו שיעור של 9 קבין, הנחשבים שדה בפני עצמה], לא קנה הלוקח את הגבול הרביעי.

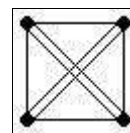
ב. [בתרתי לטיבותא, דהיינו] כשהגבול הרביעי מובלע בתוך שאר הגבולות, וגם אין בו דבר חשוב [כנ"ל], קנה הלוקח את הגבול הרביעי.

ג. [בחדא לטיבותא וחדא לגריעותא, דהיינו] כשהגבול הרביעי אינו מובלע בתוך שאר הגבולות, אבל אין בו דבר חשוב. או שהגבול הרביעי מובלע בתוך שאר הגבולות, אבל יש בו דבר חשוב. ללשון הראשון, קנה הלוקח את הגבול הרביעי. וללשון השני, לא קנה הלוקח את הגבול הרביעי. ומאחר שלא נאמרה בזה הלכה ברורה, אמרו חכמים שיעשה הדיין שודא, [לפירוש רשב"ם הכוונה שיראו הדיינים, ויכירו המוכר, אם עינו יפה או רעה, הכל לפי אומד דעתם, ולפירוש התוס' (במקומות אחרים), הכוונה שיעשה הדיין מה שירצה].

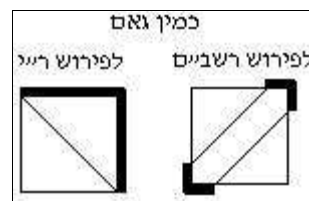
הגבול הרביעי מובלע			הגבול הרביעי אינו מובלע		
ראובן	שדה מכר	לוי	ראובן	שדה מכר	לוי
	שמעון			שמעון	

שלושה ספיקות בעניין סימון הגבולות

א. סיים לו את הקרנות – כלומר, כשכתב בשטר את גבולות השדה, לא ציין אלא ארבעה מקומות שהן ארבע פינותיה. והספק האם כלל את כל הריבוע שבין ארבעה מקומות אלו, או שיש לקונה רק תלם אחד באלכסון מקרן לקרן, שתי וערב.

ב. כמין גאם [אות יוונית כמין "ך"] – רשב"ם מפרש, שציין שתי פינות רחוקות זו מזו, ומכל פינה ציין מעט לשתי הרוחות הסמוכות לה, והספק אם בזה קנה כל השדה שבין ארבע הרוחות המסומנות, או שלא קנה אלא בין שני הפינות המסומנות. ור"י מפרש שהספק הזה הוא כשציין שתי רוחות סמוכות.

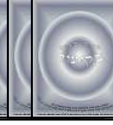
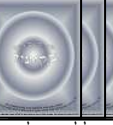
ג. בסירוגין – כלומר שהיו מקיפים את השדה שדות של שמונה בני אדם, שתי שדות מכל רוח, וסימן שדה אחת מכל רוח לסירוגין, והספק אם קנה רק את מה שסמוך למה שציין, או שקנה הכל, ומה שכתב שדה אחת בכל רוח, כי סמך על השדה שברוח שכנגדו, ולא טרח לציין כל השדות.

ציין שלושה מצרים [=גבולות] בלבד

המוכר שדה לחבירו, וציין בשטר המכירה שלושה מגבולותיה, ואת הגבול הרביעי לא ציין:

לדעת רב – קנה הלוקח את כל השדה המובלעת בין שלושת הגבולות המצוינים, חוץ מהתלם של הגבול הרביעי, שלעניין זה מפסיד הלוקח, מחמת שלא צוין הגבול הרביעי בשטר בפירוש.

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקיצור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

ולכן **מכר את חצי השדה** כמשמעות היפה של לשון השטר. **ואם לא כתב "ואלין מצרנהא"**, לא ייפה את כח השטר, ולא **מכר אלא תשעה קבין**, כמשמעות הרעה של לשון השטר.

דף ס"ג

האומר 'יחלוק פלוני בנכסי' – נוטל פלוני חצי מנכסיו.

האומר 'תנו חלק לפלוני בנכסי'

לפירוש א':

אם לאומר כן יש בנים, כוונתו שיירש פלוני עם שאר הבנים, כאחד מהם.

ואם אין לו בנים, [אפילו יש לו יורשים אחרים], יש להסתפק אם כוונתו לתת לפלוני מחצה מנכסיו, או לתת לו מנכסיו דבר הנחשב כנתינה, כלומר שווה פרוטה. ובכל ספק ממון כגון זה, נחלקו חכמים וסומכוס.

לדברי חכמים [שהתוס' פסקו כמותם], המוציא מחבירו עליו הראיה, ולכן אין לפלוני אלא שווה פרוטה.

ולדברי סומכוס [שרשב"ם פוסק כמותם], ממון המוטל בספק **חולקים** אותו, **ואין למקבל פחות מרבע הנכסים.**

שהרי פרוטה וודאי יש למקבל. והספק הוא על ההפרש שבין פרוטה לחצי הנכסים. וכשיחלקו את הממון המסופק הזה, יהיה מחציתו רבע מהנכסים פחות חצי פרוטה, ועם הפרוטה שיש למקבל בוודאי, יקבל רבע מהנכסים ועוד חצי פרוטה.

ופירוש רבינו חננאל שהביא רשב"ם, לא זכיתי להבין במה הוא שונה מפירוש רשב"ם עצמו, אולם יתכן שלדעתו לעולם לא יקבל אלא חצי מהסכום הגדול שאנו מסתפקים בו, כלומר חצי מחצי הנכסים, שהוא רבע הנכסים ותו לא, ויל"ע בזה⁴.

לפירוש ב':

אם אמר, 'תנו חלק לפלוני בנכסי', כוונתו לתת למקבל חלק כשאר בניו החולקים בנכסים, ולכן **יירש עם שאר בני הנותן** כאחד מהם.

ואם אמר, 'תנו חלק לפלוני [בני] בנכסי והשאר נתונים לפלוני', אין כוונתו להשוות נתינת הראשון עם האחרון, שהרי נתן להם

פסק דין במקום שיש ספק

ברוב המקומות, כשיש ספק בדין, או ספק איך היה המעשה, המוציא מחבירו עליו הראיה. אולם יש מקומות, שהיה נראה לחכמים שיחלקו, או יעשו שודא, אף על פי שיש ספק בדין.

ומה שבספק בדין, המוציא מחבירו עליו הראיה, הוא כשיש לדיין עצמו ספק. אולם אם נראה לו שהלכה כדעה מסוימת, אף על פי שלא נפסק כן בפירוש, [וגם לא נפסק כדעה החולקת], רשאי לפסוק כפי דעתו. [ויל"ע אם לכתחילה רשאי לפסוק כדעתו, או שרק בדיעבד, אם פסק כן, אין הדין בטל].

שנים שיש להם שדה בשותפות

ומכר האחד חלקו לאדם שלישי

- אם **כתב** בשטר המכירה, 'פלגא דאית לי בארעא [=חצי שיש לי בקרקע] אני מוכר לך', **מכר את כל חלקו**, שהוא חצי הקרקע.

- ואם **כתב** בשטר המכירה, 'פלגא בארעא דאית לי [=חצי בקרקע שיש לי] אני מוכר לך', **מכר חצי חלקו**, שהוא רבע הקרקע.

הדין זה הוא כדעת רבה. אולם אביי הקשה על דברי רבה, ואמר שבשני הלשונות מכר את כל חלקו שהוא חצי הקרקע.

מכר מקצת שדהו ולא פירט כמה ממנה

מי שמכר את החלק המערבי של שדהו לחבירו, ולא פירט בשטר כמה מוכר וכמה משייר, ניתן ללמוד זאת מהנוסח שבו ציין את גבולות החלק שמכר.

לדעת רבה:

- אם **ציין שהגבול המזרחי של השדה הנמכרת, הוא השדה שממנה נחלקה השדה הנמכרת, מכר חצי שדהו**, כי חלוקה הוא לשון מחצה.

- ואם **ציין שהגבול המזרחי של השדה הנמכרת, הוא השדה שממנה נפסקה השדה הנמכרת, לא מכר אלא קרקע של תשעה קבין**, שלשון זה משמעותו מעט הראוי להיחשב שדה לעצמו.

ולדעת אביי:

שני הלשונות הנ"ל סובלים את שתי המשמעויות, הן חצי השדה, והן תשעה קבין. ולכן **אם** כשציין את הגבולות **הוסיף את המילים "ואלין מצרנהא"** [=ואלו גבולותיה], מאחר שניתן לציין את הגבולות בלא להקדים "ואלין מצרנהא", ולהתחיל "גבולה המזרחי כך וכך וככו", נמצא שהלשון הזה מיותר, וכלל בידינו, ששטר שנכתב בו לשון מיותר, הדבר הזה נעשה לייפוי כח השטר,

⁴ והעירני הרה"ג שלמה וייס שליט"א שמא רשב"ם הביא את דברי ר"ח לסייע לשיטתו כנגד שיטת אית דמפרשי המובאת בסוף הדיבור.

כל הלומר תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

האומר **תנו לפלוני חלק למלאות קדרה'**, [לתקן מאכל], ששיעורה שליש בור – סומכוס אומר, מאחר שיש להסתפק אם כוונתו לחצי שיעור קדרה [=1/6 מהבור], או למשהו הראוי להינתן מהבור [=רביע הלוג], **אין למקבל פחות מחלק אחד משנים עשר מהבור**, שהוא חצי הספק.

האומר **תנו לפלוני חלק למלאות טפיח'**, [שהוא כלי קטן ששתיים בו בני אדם], ושיעורו רבע בור – סומכוס אומר, מאחר שיש להסתפק אם כוונתו לחצי טפיח [=1/8 מהבור], או למשהו הראוי להינתן מהבור [=רביע הלוג], **אין למקבל פחות מחלק אחד מששה עשר בבור**, שהוא חצי הספק.

ו"מ שכל השיעורים הללו שיש למקבל, אינם מחמת הספק, אלא שכך אמדו חכמים את דעת הנותן בלשונות הללו.

המוכר את השדה על מנת שהמעשרות שלו

לוי [או ישראל] שמכר שדה לישראל, ואמר לו, 'השדה מכורה לך, על מנת שמעשר ראשון [או שאר מעשרות] שלי. **המעשר ראשון שייך למוכר**, [אם לוי הוא, נוטלו לעצמו, ואם ישראל הוא, נותן למי שירצה].

ואף על פי שבשעת המכירה, המעשר אינו בעולם, שהרי אפילו לא נזרעה התבואה שעתיד הקונה לזרוע, וכלל בידנו, שאין אדם קונה דבר שלא בא לעולם, מכל מקום, **מאחר שהתנה זה, שיהיה המעשר שלו**, ואין התנאי מועיל לכך שיזכה בו כשיבוא לעולם, על כרחך **כוונתו לשייר לעצמו מקום בקרקע, באופן שיהיה המעשר הגדל בה שלו**, בלא שיצטרך לזכות בו כשיגדל, ועל ידי זה נעשה כאומר לקונה, 'שדה שלי אני מוכר לך לאריסות, על מנת שתיתול אתה תשעה חלקים, ואני אטול חלק עשירי'.

ומאחר שמקום המעשר שייך למוכר, המעשרות שלו **אפילו אם יחזור הקונה, וימכור את השדה לאחרים**, כי את מה ששייך למוכר הראשון אינו יכול למכור.

ורק אם המוכר הראשון **יאמר בפירוש**, 'השדה מכורה לך על מנת שהמעשרות שלי כל זמן שהיא בידך', **כשהקונה ימכור את השדה לאחרים, תפקע זכות המוכר הראשון**, ואפילו יחזור הקונה ויקנה אותה, אין המעשרות של הראשון.

ומכל מקום, מאחר שהמוכר לא משייר לעצמו זכות זו על ידי אמירה מפורשת, אלא על ידי יתור לשון של תנאי שאינו יכול להתקיים לולא שמשייר, **אין זכות זו משויירת אלא לו עצמו**,

בלשון שונה, ובזה יש להסתפק אם כוונת הנותן לתת לראשון מחצה מנכסיו, או לתת לו מנכסיו דבר הנחשב כנתינה, כלומר שווה פרוטה. ובכל ספק ממון כמו זה נחלקו חכמים וסומכוס כנ"ל.

לפירוש ג':

[מתוך דברי רשב"ם, משמע שנחלקו חכמים וסומכוס בדין זה]. **לדברי חכמים, כוונת האומר כן, לתת למקבל חלק כשאר בניו החולקים בנכסים**, ולכן יירש עם שאר בני הנותן כאחד מהם.

ולדברי סומכוס, ספק אם כוונת האומר כן, לתת לפלוני מחצה מנכסיו, או לתת לו מנכסיו דבר הנחשב כנתינה, כלומר שווה פרוטה, ומאחר שכל ממון המוטל בספק חולקים, **יקבל פלוני רבע מהנכסים**.

והנה רשב"ם פסק כסומכוס, כי הוכיח מפרק הפרה, שבממון המוטל בספק הלכה כמותו. והקשו המפרשים על פסק זה, כי לכאורה מה שחכמים חולקים על דברי סומכוס, אינו מחמת שחולקים איך הלכה בספק ממון, אלא שסוברים שאין כאן ספק, כי וודאי כוונת הנותן לתת למקבל חלק כשאר הבנים, ואם כן אף שלעניין ספק ממון הלכה כסומכוס, כאן יש לפסוק כחכמים, שלדעתם אין כאן שום ספק. ושם ליישב קושיה זו יש לומר, שאכן לדברי הכל יש להסתפק בלשון זה, 'תנו חלק לפלוני', אם הכוונה לחצי הנכסים, או לדבר הראוי להינתן מתוכם, אלא שיש חילוק בין נותן מתנה לחבירו, שאז הדבר הנחשב כראוי להינתן מתוך הנכסים, הוא שווה פרוטה, לבין מחלק נכסים לבניו, שאז הדבר הנחשב כראוי להינתן, הוא חלק ככל היורשים. ובשני האופנים הללו לדעת חכמים המוציא מחבירו עליו הראיה, כשנותן מתנה לחבירו, יקבל שווה פרוטה ולא חצי נכסים, וכשמחלק נכסיו לבנים, יקבל חלק ביניהם ולא חצי נכסים. ולכן בברייתא המדברת במחלק נכסיו לבניו, אמרו חכמים שיקבל זה כשאר הבנים. ולדעת סומכוס, בשני האופנים יחלקו את הממון המוטל בספק, ולכן בברייתא המדברת בנותן לחבירו, אמר סומכוס שאין לו פחות מרביע.

האומר **תנו לפלוני חלק בבור'** – סומכוס אומר, מאחר שיש להסתפק אם כוונתו לחצי הבור, או למשהו הראוי להינתן מהבור [=רביע הלוג], **אין למקבל פחות מרביע הבור**, שהוא חצי הספק.

האומר **תנו לפלוני חלק למלאות חבית'**, [להשקות בהמות], ששיעורה חצי בור – סומכוס אומר, מאחר שיש להסתפק אם כוונתו לחצי שיעור חבית [=1/4 מהבור], או למשהו הראוי להינתן מהבור [=רביע הלוג], **אין למקבל פחות משמינית הבור**, שהיא חצי הספק.

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

=
וכל המבואר עד עתה הוא כשיטת רשב"ם, המפרש, **שדיוטא הוא גג**.
אולם רבינו תם מפרש שדיוטא היא שורת אבנים, ומה שאמרו כאן,
 שהאומר לחבירו, 'הנני מוכר לך בית זה', על מנת שדיוטא העליונה
 שלי, דיוטא העליונה שלו, הכוונה ששייר במכירה את שורת
 האבנים העליונה של הבית עצמו.

לדעת רב זביד רשאי להוציא ממנה זיזים, ולבנות, אף על פי שמכביד
 על הבית.

ולדעת רב פפא אינו רשאי להכביד על הבית, אבל רשאי לבנות עליה
 על גבי השורה העליונה של הבית, ובלבד שיבנה אותה על עמודים.
 ואם ייפול הבית, והקונה לא ירצה לחזור ולבנותו, בעל העלייה בונה
 בית ועליה על גבי עמודים כבתחילה, ויושב בה, עד שיתן לו יציאותיו.
 ונפקא מינה ממה שבונה את הבית תחתיו, שיש בזה הצלה עבורו
 שלא ייפול לארץ אם תפחת העלייה, וכן יש בזה שמירה מפני הרוח,
 שלא תנשב תחתיו.

ולפי פירוש רבינו תם, אין לדחוק ולומר, שדין בית ועלייה של שנים
 שנפלו, מדבר רק בשותפים שחלקו, או בעלייה גמורה, אלא אף בכל
 גג השייך לאחד על גבי ביתו של אחר, כי תמיד הבית משועבד לגג.
 ואין קושיא מהדין המבואר כאן, שאין למוכר זכות בגג בלא ששייר,
 כי דין זה מדבר בגג שאין לו מעקה, שבו אין למוכר כלום בגג עצמו,
 ורק כשמשייר יש לו זכות כדעת רב זביד או כדעת רב פפא.

מכירת בית ועומקא ורומא ומארעית תהום ועד רקיע [כדעת רב
 דימי]

א. הכותב לחבירו, 'בית זה אני מוכר לך' – לא קנה אלא מה
 שבין מחיצות הבית, [והמחיצות עצמן בכלל המכירה]. אבל מה
 שחוץ למחיצות, שייך למוכר, בין לעומק, ובין לגובה, [ובין
 לצדדים]. ורשאי המוכר לחפור בורות שיחין ומערות תחת קרקע
 הבית, באופן שלא יזיק לבית. וכן רשאי לבנות מעל גבי הבית
 עד לרקיע, באופן שלא יכביד על הבית. ואף הגג עצמו, אם יש לו
 מעקה גבוה עשרה טפחים, שייך למוכר, ורק אם אין לו מעקה
 גבוה עשרה טפחים, שייך לקונה להשתמש בו, משום שגג כזה
 אינו זה נחשב כדבר שמעל גובה הבית, אלא כתשמיש הבית
 עצמו.

ב. הכותב לחבירו, 'בית זה אני מוכר לך עם עומקו ורומו' – קנה
 אף מה שחוץ למחיצות, לעומק, ולגובה.

לעומק, לעניין שרק לו יש זכות לחפור תחת הבית.

ולגובה, לעניין שרק לו יש זכות לבנות על גבי הבית.

ולעניין הגג עצמו. רשב"ם מפרש שקנה אף גג שיש לו מעקה

אבל אם מת, אין המעשר שייך לבניו. ורק אם יאמר בפירוש,
 'השדה מכורה לך על מנת שהמעשרות שלי ושל בני', המעשר
 שייך גם לבניו של המוכר.

המוכר בית על מנת שדיוטא העליונה שלו

מהדין הקודם למדנו, שמכירה שיש בה תנאי, שאינו מעלה ואינו
 מוריד, אלא אם כן שייר המוכר במה שמכר, התנאי הזה מגלה
 שאכן יש שיור במכירה, אף על פי שלא נתפרש השיור.

ומעתה המוכר לחבירו בית, שיש לגגו מעקה גבוה עשרה טפחים,
 ואמר, 'הנני מוכר לך בית זה, על מנת שדיוטא העליונה שלי',
 [כלומר על מנת שהגג שלי], מאחר שגם לולא התנאי אין הגג מכור,
 התנאי הזה מגלה, שהמוכר שייר במכירה דבר נוסף:

לדעת רב זביד – המוכר משייר לעצמו זכות בהוצאת זיזים.

רשב"ם פירש, שיש למוכר זכות להוציא זיזים מהגג כנגד רשותו
 של הקונה, [וכגון שהחצר של הקונה].

ורבינו תם פירש, שאם המוכר ירצה לבנות בניין בחצר, ולהניח על גבי
 זיזים היוצאים מהדיוטא, רשאי, אף על פי שמכביד על הבית, [וכגון
 שהחצר של המוכר].

ורב פפא חולק על רב זביד, ואומר, שאין הזכות הזו משוירת
 למוכר, כי אין לו שיור זכויות אלא במה שראוי לו, כגון בגג עצמו,
 ולא בדברים אחרים שאינם ראויים לו, כגון בחצר או בבית.

ולדעת רב פפא – המוכר משייר לעצמו את הזכות לחזור ולבנות
 את הדיוטא אם ייפול הבית.

ורב זביד חולק עליו, ואומר, שאין דעתו לשייר לעצמו זכויות
 שאינן מועילות לו עתה, אלא לעתיד, ובספק, שמא לא ייפול
 הבית.

**ומיהו לדברי הכל, בלא תנאי, אם ייפול הבית, אין המוכר חוזר ובונה
 את הדיוטא.**

ופירש רשב"ם שאין זה דומה למה ששינו במסכת בבא מציעא, שבת
 ועליה של שנים שנפלו, חוזרים ובונים אותם. כי שם מדובר בשנים,
 שמתחילה היה הכל של שניהם בשותפות, וחלקו, והתנו להשתעבד זה
 לזה לעולם, ואפילו לא התנו, מן הסתם על מנת כן חלקו, מה שאין כן
 בזה, שאינו משתעבד למוכר, בלא שיתנה עמו בפירוש.

ור"י פירש, שכל בית משועבד לעליה שעל גביו, שאם יפלו יחזרו ויבנו
 שתייהן, אולם רק לעליה גמורה הבית משועבד, אבל דיוטא, שאינה
 עליה אלא גג שיש לו מחיצה, אינו חשוב שישתעבד לו הבית בלא תנאי
 מפורש על כך.

כל הלומר תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

שבבית חבירו או בשדהו, רוצה לקנות עימהם את הדרך אליהם. והמוכר בית או שדה ומשייר לעצמו את הבור והדות, רוצה לשייר לעצמו גם את הדרך אליהם.

ואם כן בכל האופנים הנ"ל, הקונה רוצה לקנות את הדרך לבור והדות, והמוכר אינו רוצה למכור את הדרך. ומחלוקת רבי עקיבא וחכמים היא, דעת מי קובעת.

רבי עקיבא אומר, שדעת הקונה היא הקובעת, שהרי אין אדם נותן מעותיו חנם, ולא יקנה אלא מה שחפץ בו, ומאחר שהמוכר יודע זאת, הוא מתכוון להקנות לו לפי דעתו של הקונה, ולכן בכל האופנים הנ"ל הדרך שייכת לקונה.

וחכמים אומרים, שדעת המוכר היא הקובעת, משום שבכל מקום יד בעל השטר על התחתונה, ולכן בכל האופנים הנ"ל הדרך שייכת למוכר.

- **ולמסקנה, הכל מודים שהמכירה תלויה בדעת המוכר בלבד.** ובזה נחלקו.

רבי עקיבא אומר, כל מוכר, בעין יפה הוא מוכר, ואינו משייר לעצמו כלום במכירה, אלא מקנה לקונה כל הצריך לו. **ולכן בכל האופנים הנ"ל, הדרך לבור והדות שייכת לקונה.** [כשקנה את הבית והשדה, הדרך נצרכת לו, שלא ידרסו ברשותו, וכשקנה בור ודות, הדרך נצרכת לו להגיע אליהם].

וחכמים אומרים, כל מוכר, בעין רעה הוא מוכר, ואינו מוכר אלא מה שמוכר, אבל מה שנצרך לו, הוא משייר לעצמו, **ולכן בכל האופנים הנ"ל, הדרך לבור והדות שייכת למוכר,** [כשמכר את הבית והשדה, שייר לעצמו דרך להגיע לבורו ודותו, וכשמכר בור ודות, שייר לעצמו את הדרך כדי שלא ידרסו ברשותו].

ויש אופן, שבו מודה רבי עקיבא, שהמוכר בית או שדה, משייר לעצמו את הדרך לבורו ודותו, אף על פי שלא אמר זאת בפירוש, והוא כשאומר, **'בית זה אני מוכר לך חוץ מהבור והדות'.**

והטעם לכך הוא, כי אמירת 'חוץ מהבור והדות' מיותרת היא, שהרי בלא שום תנאי, אין בור ודות בכלל מכירת הבית, והוספת תנאי זה, באה ללמד שמשייר לעצמו גם את הדרך.

דף ס"ה

ולעניין הלכה. רב פוסק כחכמים, שמוכר בעין רעה הוא מוכר. **ושמואל פוסק כרבי עקיבא,** שמוכר בעין יפה הוא מוכר. **והלכה כדברי שמואל.**

גבוה עשרה טפחים. ור"י מפרש שגג שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים אינו נחשב כגובהו של בית, אלא דבר חשוב הוא לעצמו ולא קנאו.

וכל זה לעניין מה **שהוא כתשמיש הבית,** כלומר לדירה, **אבל בור** [=חפירה בקרקע קשה שמחזיקה מים], **ודות** [=חפירה בעפר תיחוח שבונים לה כותל אבנים סביב לשמור מימיה], מאחר שאין תשמישם כתשמיש הבית, אלא לשאוב מהם מים, **אינם קנויים.**

ג. והכותב לחבירו, **'בית זה אני מוכר לך עם עומקו ורומו מקרקע התהום ועד לרקיע'** – קנה גם את הבור והדות שבתוך התהום הזה, בין שהם תחת קרקע הבית, ובין שהם מעל גבי הגג. ולפירוש ר"י, קנה גם את הגג שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים.

דף ס"ד

למי שייכת הדרך לבור והדות

המוכר בית או שדה, שיש בהם בור או דות, הבור והדות אינם מכורים עם הבית והשדה, [אלא אם כן מכרם בפירוש].

ונחלקו חכמים ורבי עקיבא, במי שמכר לחבירו בית או שדה, **שהבור והדות של המוכר.** וכן במי שמכר לחבירו בור או דות, **ושייר את הבית והשדה לעצמו.** האם יש לבעל הבור והדות דרך בבית ובשדה להגיע לבורם ודותם, או שצריכים לקנות לעצמם דרך להגיע אליהם.

לדעת רבי עקיבא – הדרך לבור והדות שייכת לקונה, [כלומר מי שמכר בית ושדה, לא שייר לעצמו דרך לבורו ודותו, ומי שמכר בור ודות, מכר עימהם דרך לבור והדות].

ולדעת חכמים – הדרך לבור והדות שייכת למוכר, [כלומר מי שמכר בית ושדה, שייר לעצמו דרך לבורו ודותו, ומי שמכר בור ודות, לא מכר עימהם דרך לבור והדות].

ובטעם מחלוקתם:

- **מתחילה אמרו, שהכל מודים, שאין אדם רוצה לקנות או למכור דבר, על מנת שידרסו את רשותו,** [בין בשדה, שהדריסה עצמה מזיקה לגידולים, ובין בבית, שהמעבר בו מונע מבעליו לעשות דברי צניעות]. ולכן המוכר בור ודות שבביתו או בשדהו, אינו רוצה למכור עימהם את הדרך בתוך ביתו ושדהו. והקונה בית או שדה בלא בור ודות, אינו רוצה שתהא הדרך לבור והדות של המוכר. **וכמו כן, הכל מודים שאין אדם רוצה לקנות או למכור דבר, על מנת שלא יוכל להגיע לדבר השייך לו,** ולכן הקונה בור ודות

כל הלומר תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ. ב.ה.	בקיצור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

תשמישי הבית הנמכרים עם הבית מן הסתם

לדעת התנא של המשנה, [שהוא רבי אליעזר], **כל תשמישי הבית המחוברים לבית באופן קבוע, נמכרים עם הבית מן הסתם. ועל פי הכלל הזה יבואו הפרטים הבאים:**

א. הדלת – מכורה עם הבית, כי היא מחוברת לו באופן קבוע.

ב. הנגר [=ברית] – מכור עם הבית, כשהוא מחובר לכותל באופן קבוע.

ג. המנעול – מכור עם הבית, משום שהוא מחובר בדלת באופן קבוע.

ד. המפתח – אינו מכור עם הבית, אף כשבדרך כלל הוא תקוע בדלת, משום שתשמיש קל הוא, ונוח לטלטלו מהדלת, ופעמים הוא מטלטל ממנה, ואינו קבוע בה תדיר.

ה. מכתשת – אם היא מחוברת בקרקע, היא **קבועה** בבית ומכורה עמו, ואם היא אינה מחוברת בקרקע, היא **מטלטלת**, ופעמים משאילים אותה, ואינה מכורה עם הבית.

ו. אצטרוביל [=עגול שסביב הרחיים] – מכור עם הבית, כי הוא מחובר בבית, ואין מזיזים אותו ממקומו.

ז. קלת [=אפרכסת, כלומר משפך, שדרכו מכניסים לרחיים את מה שטוחנים] – אינו מכור עם הבית, כי הוא מטלטל.

ח-ט-י. תנור וכיריים ורחיים – **לגרסת רשב"ם אינם מכורים**, כי הם מטלטלים. ורשב"א מפרש שאינם מכורים, אף כשהם מחוברים, כי אין זה חיבור חשוב, שכן מצינו לעניין טומאה, שלמרות חיבורם מקבלים טומאה כאינם מחוברים. **ולגרסת סדר המשנה תנור וכיריים מכורים**, ותנאי שהם מחוברים לקרקע. ואף על פי שלעניין טומאה, אין נחשבים כמחוברים, לעניין מכר נחשבים כמחוברים. ומכל מקום דווקא תנור וכיריים נחשבים כמחוברים לעניין מכר, אבל רחיים לא, ואינם מכורים עם הבית.

התנא של הברייתא מחמיר על דברי רבי אליעזר לעניין מכתשת, וסובר שאינה מכורה עם הבית, אפילו כשהיא מחוברת לו באופן קבוע. כי לעניין מכתשת אין די בחיבור, ורק כשהיא חקוקה בבית, [כגון שיצא סלע מהכותל, וחקק בו מכתשת], היא מכורה עם הבית.

ולפירוש רשב"ם בדף ס"ו, יש ספק בגמרא, אם טעם התנא הזה הוא משום שמוכר בעין רעה הוא מוכר, או משום שסובר שדבר המחובר לקרקע אינו כקרקע. [ומכל מקום לעניין אצטרוביל ודלת, מודה הוא שמכורים עם הבית, כי אף על פי שאינם

אחים שחלקו את שדה אחד נטל

חלק פנימי ואחד נטל חלק חיצון

לדעת שמואל, אין לפנימי זכות להגיע לחלקו דרך החיצון. משום שכשאחים חולקים את השדה, הרי כל אחד כמוכר זכותו לאחיו בחלק שאחיו נוטל, ואם כן הפנימי מכר לחיצון את חלקו בחיצון, ומאחר שמוכר בעין יפה מוכר, לא שייר לעצמו דרך להיכנס לחלקו.

ולדעת רב, יש לפנימי זכות להגיע לחלקו דרך החיצון. וזאת משני טעמים. [א] מאחר שהפנימי מכר לחיצון את חלקו בחיצון, ומוכר בעין רעה מוכר, אם כן שייר לעצמו דרך להיכנס לחלקו. [ב] מאחר שאביהם היה נכנס לפנימי דרך החיצון, גם לבן יש זכות להיכנס כן, שרצונו להשתמש במה שירש מאביו כמו שאביו היה משתמש, וטענה זו מעוגנת בכתוב, "תחת אבותיך יהיו בניך".

שני בתים זה לפנים מזה ונכנסים לפנימי דרך החיצון

מכר שניהם יחד, כל אחד לאדם אחר, או נתן שניהם יחד במתנה, כל אחד לאדם אחר – אין לפנימי זכות לעבור דרך החיצון, משום שכמו שמכר ונתן לפנימי בעין יפה, כך מכר ונתן לחיצון בעין יפה, שהרי מכר או נתן לשניהם באופן שווה, וממילא לא שייר במכירה ובנתניה של החיצון זכות לעבור דרכו.

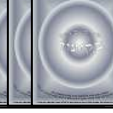
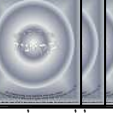
ואין זה נחשב כמוכר ונותן לפנימי בעין רעה, כי רק כשמשייר לעצמו במה שמוכר ונותן, הדבר נחשב לעין רעה. אבל כשאינו משייר לעצמו כלום, עין יפה היא, אלא שלכל אחד מכר ונתן את חלקו באופן מושלם, ואין לאחד זכות בשל חבירו.

וכל שכן כשמכר את הפנימי לאחד, ונתן את החיצון לאחר במתנה – אין לפנימי זכות לעבור דרך החיצון, שבוודאי במתנה נותן בעין יפה יותר ממכר.

אבל כשנתן את הפנימי במתנה לאחד, ומכר את החיצון לאחר – הכל מודים שיש לפנימי זכות לעבור דרך החיצון.

לדברי חכמים הדין הזה פשוט, שהרי לחיצון מכר, ומוכר בעין רעה מוכר, ולפנימי נתן במתנה, ומודים חכמים שנותן מתנה בעין יפה נותן.

אלא שבזה גם רבי עקיבא מודה, שאף על פי שגם מוכר וגם נותן, שניהם מקנים בעין יפה, מכל מקום במתנה מקנה בעין יפה יותר ממכירה, ולכן הפנימי שקיבל במתנה, יש לו זכות לעבור דרך החיצון שקנה במכר.

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ. ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

נחשבים כמחוברים לקרקע, מקום מכל תשמישי קביעות הם לבית יותר ממכתשת, ובכלל מכירת הבית הם].

ואם חיברו את הצינור לקרקע, ורק אחר כך חקקו אותו, אין המים פוסלים את המקווה, כי אין חקיקה זו מחשיבה את הצינור לכלי, שאין זה אלא כעושה חריץ בקרקע, שאין הדבר מחשיב את המים שבתוכו כשאובים.

- **ולמסקנת הסוגיה, הדין הזה הוא כדברי חכמים, האומרים שברוב הדברים יש לדבר תורת כלי, אפילו אם חיברו אותו לקרקע קודם שנעשה כלי, ורק אחר כך חקקו אותו, ורק לעניין פסול מקווה על ידי מים שאובים, שהוא מדברי חכמים [באופן שיתבאר בעזה"י בהמשך], הקלו חכמים, ואמרו שאם חיברו לקרקע, ואחר כך חקקו אותו, הוא בטל לקרקע.**

- **אולם לדעת רבי אליעזר, כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע, לכל דיני התורה, ואם כן אפילו חקקו אותו, ולבסוף חיברו אותו, אין המים נחשבים כשאובים, ואינם פוסלים את המקווה.**

דף ס"ו

דין כוורת דבורים

לדעת רבי אליעזר: כוורת דבורים, אף על פי שהיא כלי, דינה כקרקע. ולכן. [א] נקנית בכסף שטר וחזקה כקרקע. [ב] קונים מטלטלים אגב הכוורת כקרקע. [ג] כותבים עליה פרוזבול כקרקע. [ד] אינה מקבלת טומאה במקומה כקרקע. [אבל אם נטלה ממקומה, מקבלת טומאה, מטעם שיתבאר בעזה"י בהמשך]. [ה] הרודה ממנה דבש בשבת, חייב חטאת, כתולש מהקרקע.

- **מתחילה אמרו, שהדינים הללו אמורים בכוורת שחיברו אותה לקרקע בטיט, ומהטעם הזה דינה כקרקע. כי לדעת רבי אליעזר, כלי המחובר לקרקע בטל מתורת כלי, ונעשה כקרקע, והדבש שבתוכה בטל לה. [ולכן גם הוא אינו מקבל טומאה. ומכל מקום כשנטלוה משם, מקבלים טומאה, כדעת האומרים, אין צריך מחשבה לקבלת טומאה].**

- **ולמסקנה, הדינים הללו אמורים אף בכוורת שאינה מחוברת לקרקע. והטעם שדינה כקרקע, משום שנאמר "ויטבול אותה ביערת הדבש", שמכאן לומד רבי אליעזר, שמקום גידול הדבש, דינו כיער, כלומר כקרקע לכל דבר.**

ומעיקר הדין, מהטעם הזה הכוורת אינה מקבלת טומאה גם כשאינה במקומה, אלא שחכמים גזרו עליה טומאה כשהיא מטלטלת, כי

ורבי מאיר מיקל על דברי רבי אליעזר, ואומר, שכל תשמישי הבית מכורים עם הבית.

ומתחילת הסוגיה היה נראה, שלדעת רבי מאיר, כל התשמישים הנ"ל מכורים עם הבית מן הסתם, ולא רק המחוברים בו באופן קבוע, אלא אף המטלטלים.

אולם ממסקנת הסוגיה, משמע שלא נחלק רבי מאיר עם רבי אליעזר אלא לעניין מפתח, שלדעת רבי מאיר הוא מכור עם הבית, אף על פי שאינו מחובר בו באופן קבוע, אבל בדברים המטלטלים לגמרי, מודה רבי מאיר שאינם מכורים עם הבית.

תשמישי הבית הנמכרים עם הבית

כשאמר 'הוא וכל מה שבתוכו מכורים'

לדברי הכל, כשהמוכר מפרש, 'הוא וכל מה שבתוכו מכורים', נמכרו עם הבית כל תשמישיו, אף על פי שהם מטלטלים.

ומכל מקום רק התשמישים המיוחדים לבית הזה, ואין רגילים להשאילם, מכורים עם הבית, כגון מכתשת המטלטלת, ותנור וכיריים, שאין משאילים אותם מפני כובדם, וכגון מפתח שאין רגילים להשאילו, כי מיוחד לבית זה.

אבל שאר תשמישי בית שרגילים להעבירם לבית אחר, אין מכורים עם הבית. י"מ משום שאינם בטלים לבית. וי"מ משום שהמוכר עדיין צריך להם, שהרי אינו מתרחק מהמקום, ויכול לקחתם עמו לבית אחר.

וכל שכן שדברים שאינם תשמישי בית, כבור דות ויציע, אינם מכורים.

דין צינור המוליך מים למקווה

מים שאובים, [כלומר מים שהיו בכלי], פוסלים את המקווה, [כשנופלים לתוך המקווה ישירות מהכלי. אבל כשנופלים על הקרקע, וממנה למקווה, הם מוכשרים בהמשכה זו, ואינם פוסלים את המקווה, שיש בו 21 סאה מי גשמים].

וצינור תלוש שחקקו אותו, [כלומר שעשו בו באמצעו מקומות עמוקים, כדי שיעצרו בהם צרורות שבמים, ולא יצאו בו עם המים], על ידי חקיקה זו, הצינור נחשב לכלי. ואם הביאו מים למקווה על ידי הצינור הזה, המים פוסלים את המקווה, אפילו אם אחר החקיקה חיברו את הצינור לקרקע, כי מאחר שהיה עליו תורת

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

וגמר עשיית הכלי, בדבר זה שאין לו בית קיבול, הוא החלקתו שיהיה ראוי למה שהוא.

דומה בכך לשאר כלים המקבלים טומאה.

דין טומאה בכלים שאין להם בית קיבול

[=פשוטי כלים]

א. פשוטי כלי עץ.

אם ראויים למדרס, [כלומר לישיבת אדם או שכיבתו או עמידתו], מקבלים טומאה מהתורה.

אבל כשאִינם ראויים למדרס, אלא לדברים אחרים, כדף של נחתומים, אינם מקבלים טומאה מהתורה, משום שנאמר, "כלי עץ או בגד או עור או שק", להקיש כלי עץ לשק, וללמד, שכשם שהשק המקבל טומאה יש לו בית קיבול, כך העץ המקבל טומאה הוא עץ שיש לו בית קיבול.

לפירוש רשב"ם כלים אלו אינם מקבלים טומאה אף מדברי חכמים. וי"מ שכשהם משמשי אדם, הם מקבלים טומאה מדברי חכמים.

ב. פשוטי כלי מתכות.

מקבלים טומאה מהתורה, שבפרשת טומאתם לא הוקשו לשק.

דף של נחתומים [ממתכת] שקבעו בכותל

לדעת רבי אליעזר, אינו מקבל טומאה, אפילו אם תיקנו להיות כלי, ואחר כך חיברו, שכל המחובר לקרקע בטל לקרקע, ואינו כלי.

ולדעת חכמים, מקבל טומאה, אפילו אם חיברו, ואחר כך תיקנו להיות כלי, כי חיברו אינו מבטלו מתורת מטלטלים, וכשנגמר תיקונו, מקבל טומאה, ככל כלי שנגמרה מלאכתו.

פסול מקווה של מים שאובים

א. מקווה בתוך כלי – פסול מהתורה לכל הפירושים.

ב. מקווה שכולו מים שאובים בקרקע – לפירוש רשב"ם ורבינו תם פסול מהתורה, [מה "מעייין" בידי שמים אף "מקווה" בידי שמים]. ולפירוש ר"י כשר מהתורה, ופסול רק מדברי חכמים, גזרה משום מקווה שבתוך כלי.

וכן דין מקווה שיש בו ארבעים סאה מים, ורובו מים שאובים, כי רובו ככולו.

ג. מקווה שיש בו פחות מארבעים סאה מים כשרים [שאיין בו שיעור מקווה שלם], ונתנו לתוכו שלושה לוגין מים שאובים, אף על פי

ולדעת חכמים: כוורת דבורים שהיא כלי דינה כמטלטלים, ולכן.

[א] אינה נקנית בכסף שטר וחזקה. [ב] אין קונים מטלטלים אגבה. [ג] אין כותבים עליה פרוזבול. [ד] מקבלת טומאה במקומה. [ה] הרודה ממנה דבש בשבת פטור.

- מתחילת הסוגיה מבואר, שהדינים הללו אמורים אף בכוורת שחיברו אותה לקרקע בטיט, כי לדעת חכמים, כלי המחובר לקרקע אינו בטל מתורת כלי.

- אולם לא מבואר האם כן גם מסקנת הסוגיה, או שלמסקנה, אם יחברו את הכוורת בקרקע דינה כקרקע. ורק כשאינה מחוברת לקרקע דינה ככלי, משום שאין ללמוד מהפסוק "ויטבול אותה ביערת הדבש", שמקום עשיית הדבש דינו כקרקע.

ואם חכמים אלו, הם אותם חכמים של דין דף נחתומים, טעמם למסקנת הסוגיה הוא כטעם המבואר בתחילה, שלדעתם כלי המחובר לקרקע אינו בטל מתורת כלי. ולא עוד, אלא אפילו אם חיברו אותו לקרקע, ורק אחר כך עשו ממנו כלי, דינו ככלי ולא כקרקע.

תקנת פרוזבול

כשראה הלל, שנמנעים מלהלוות מחמת שהשביעית משמטת את החובות, תיקן פרוזבול [=תקנה לעשירים], שלא יפסידו את ההלוואות בשביעית, ולא ימנעו מלהלוות. והתקנה היא, שימסרו את החובות לבית הדין שיגבו אותם, ושוב אין הלווה גובה מחמת עצמו ועובר משום "לא יגוש", אלא גובה מחמת ביי"ד. ותקנה זו נתקנה רק על הלוואות שיש ללווה קרקע.

וי"מ שהטעם שתיקנו פרוזבול רק על הקרקע, כי כשיש ללווה קרקע, ויש למלווה לסמוך עליה, הרי זה דומה להלוואה שיש עליה משכון, והלוואה שיש עליה משכון, אינה משמטת מהתורה, ורצו חכמים לתקן פרוזבול באופן שדומה לדין תורה, ולא תראה התקנה כעקירת הדין.

וי"מ שהטעם שתיקנו פרוזבול רק על הקרקע, כי סתם אדם אינו מלווה אלא למי שיש לו קרקע, ולא תיקנו חכמים פרוזבול אלא להלוואות שכיחות, שכן דרך חכמים לתקן תקנות לדבר שכיח, ולא לדבר שאינו שכיח.

דף של נחתומים

וי"מ שדף של נחתומים הוא נסר רחב שעורכים עליו, וְלָשִׁים עליו. וי"מ שהוא מדף שמניחים עליו את הפת למכור.

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הכללים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

אליעזר, סוברים שדבר המחובר לקרקע אינו כקרקע. ואף על פי כן, לעניין מכירה, דברים שהם קבועים בבית, כאצטרובל ודלת, מכורים עמו.

אלא שמצינו בזה מחלוקת במסכת חולין, יש אומרים שבאמת כל דבר המחובר דינו כתלוש אף לעניין הכשר טומאה, ואפילו כותל בניין, שהוא קבוע מאד. ויש אומרים, שכותל בניין אינו נחשב כתלוש לעניין הכשר טומאה, ולדעה זו יש להסתפק, אם אצטרובל נחשב מחובר ככותל, או שהוא נחשב תלוש כמדף של נחתומים.

דף ס"ז

גביית עישור נכסים

מי שמת, והניח בת קטנה, כשנשאת, נותנים לה מנכסיו, שתכניס נדוניה לבעלה.

אם אפשר לעמוד דעת האב, כמה היה נותן לה, נותנים לה כפי האומד. ואם אי אפשר לאמוד את דעת האב, נותנים לה עישור נכסים.

ועישור זה נוטלת מהקרקעות שהניח האב, אבל לא מהמטלטלים שהניח. ואף על פי שתקנו הגאונים, שאשה גובה כתובתה אף ממטלטלים, נדוניית הבת אינה מתנאי כתובת האם, ואינה נגבית אלא מקרקעות האב.

ואמר רב נחמיה בריה דרב יוסף, מאחר שהלכה כרבי אליעזר, שכל המחובר לקרקע נידון כקרקע, נותנים לבת עישור נכסים, אף מהאצטרובל [=עגול שסביב הרחיים] המחובר לבית, [וכן פסק רבינו חננאל].

ולעניית גביית עישור נכסים משכירות בתים של האב. אם כבר נגבית השכירות, דין המעות שקיבלו הבנים כמטלטלים, ואינה גובה מהם. אבל כל זמן שלא נשלמה השכירות, יש לה ליטול את כל תשלום השכירות, אף על פי שבאה לתבוע באמצע זמן השכירות, כי שכירות משתלמת בסופה, וכל שהיא באה לתבוע קודם סיום השכירות, משתעבד לה כל תשלום השכירות לגביית עישור נכסים.

מכירת חצר

המוכר חצר לחבירו בלשון 'דירתא', [שאומר 'דירתא זו אני מוכר לך', או 'דירה זו אני מוכר לך', או 'מדור זה אני מוכר לך']:

א. לדברי הכל, כל הבתים הפתוחים לחצר בכלל המכירה הם,

שהם מיעוט, המקווה נפסל מדברי חכמים, גזרה משום מקווה שרובו מים שאובים.

ז. מקווה של ארבעים סאה מים כשרים, כל מים שאובים שבעולם שיוסיפו לו, בלא לקחת ממנו, אינם פוסלים אותו.

ה. מקווה של ארבעים סאה מים כשרים, שנתן לתוכו סאה מים שאובים, ונטל סאה מים מתוכו, כמה פעמים – מהתורה המקווה כשר אפילו יהיו השאובים רוב, כי מתחילה כל סאה שנתן במים בטלה במקווה. אולם מדברי חכמים אם רוב המים הם שאובים המקווה פסול.

תלוש שחיברו לעניין הכשר טומאה

אוכל אינו מוכשר לקבל טומאה, אלא אחר שייפול עליו אחד משבעה משקין.

ומי גשמים אינם נחשבים משקה להכשיר אוכל לטומאה, אלא אם נפלו על דבר תלוש לרצון בעליו.

ומעתה כשנפלו מי גשמים לרצון על אצטרובל המחובר לבית:

לדעת רבי אליעזר – כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע, ולכן מי גשמים שירדו על האצטרובל המחובר, לא נעשו משקה להכשיר אוכל לטמא.

ולדעת חכמים המטמאים דף של נחתומים מחובר כתלוש – אף האצטרובל המחובר נחשב כתלוש, ולכן מי גשמים שנפלו עליו לרצון בעליו, נעשו משקה להכשיר אוכל לטמא.

ולדעת חכמים האומרים שמכתשת מחוברת אינה מכורה עם הבית – יש להסתפק אם טעמם משום שמוכר בעין רעה מוכר, ולכן אף על פי שלדעתם דבר המחובר לקרקע דינו כקרקע, המכתשת אינה מכורה, אבל לעניין טומאה כמחוברת היא נחשבת, והוא הדין לאצטרובל, ומי גשמים שנפלו עליו, לא נעשו משקה להכשיר אוכל לטמא. או שהסיבה שלדעתם המכתשת המחוברת אינה מכורה עם הבית, כי דבר המחובר לקרקע אינו כקרקע, [ומכל מקום לעניין אצטרובל ודלת, מודים הם שמכורים עם הבית, כי אף על פי שאינם נחשבים כמחוברים לקרקע, מקום מכל תשמיש קביעות הם לבית יותר ממכתשת, ובכלל מכירת הבית הם], ואם כן מאחר שדבר המחובר לקרקע דינו כתלוש, מי גשמים שנפלו על האצטרובל [או על המכתשת המחוברת], נעשו משקה להכשיר אוכל לטמא.

עד כאן ביאור הסוגיה הזו כפי שפירשה רשבי"ם. אולם ר"י מפרש, ששתי הדעות האחרונות, דעה אחת היא, שכל החולקים על רבי

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)

אלא אוירה של חצר.

שהרי אין דרים בחצר, אלא בבתיים שבה, והחצר בלא הבתים אינה נקראת דירה. ובכלל זה החנויות הפתוחות לחצר, או הפתוחות בעיקר לחצר, אף שפתוחות גם לרשות הרבים.

קניין חזקה בחולסית ומצולה

חולסית הוא מקום, שעפרו חול שמוציאים ממנו זכוכית, ולשם כך קונים אותו.

ומצולה היא קרקעית הנהר. י"מ שקונים אותו כי מוצאים בו כסף וזהב. וי"מ שקונים אותו כדי לדוג דגים.

ללשון הראשון, מאחר ששתי קרקעות אלו, לשני תשמישים שונים הן עשויות, אף על פי ששתיהן נקנות בקניין חזקה כדין קרקע, קניין חזקה באחת, אינו מועיל לקנות את חברתה, ואפילו כשהן סמוכות זו לזו.

והטעם לכך, כי קניין חזקה נלמד מהכתוב, "וירשתם אותה וישבתם בה", כלומר על ידי שתשבו בה, תרשו אותה, ומכאן יש ללמוד, שדווקא קרקע שיושב בה, יורש אותה, אבל לא יורש קרקע אחרת.

ואמנם כשבא לקנות שתי קרקעות שתשמישן שווה, קונה את שתיהן בחזקה אחת, כי כל הקרקעות שבעולם גוף אחד הן, ואם כן כשעושה קניין חזקה באחת, כאילו עושה בכולן, ומאחר שפעולת החזקה שווה בכולם, יש לה להועיל לקנות את כולן. אבל אלו שתשמישן שונה, קניין חזקה שעושה באחת, אינו נחשב קניין חזקה בחברתה, ולכן קניין חזקה באחת, אינו מועיל לקנות את חברתה.

וללשון השני, אף על פי ששתי הקרקעות הללו עשויות לשני תשמישים שונים, מכל מקום מאחר ששתיהן קרקע, וכל הקרקעות שבעולם גוף אחד הן, ושתיהן נקנות בחזקה, חזקה שעושה באחת מועילה לקנות את חברתה.

מכירת בית הבד

תהליך עשיית השמן בזמן חז"ל היה מורכב משלושת השלבים הבאים:

א. פירוד [=מעיקה] – היו מכניסים את הזיתים לתוך אבן נקובה, ומועכים אותם על ידי עץ העשוי לכך. י"מ שהאבן הזו קרויה בלשון המשנה ממל, ובלשון הגמרא מפרכתא. וי"מ שהעץ העשוי למעוך בו קרוי כן.

ב. טחינה – היו נוטלים את הזיתים הפרוכים, וטוחנים אותם ברחיים.

ולא זו בלבד שמכר את הבתים **ותשמישי הבתים הקבועים בהם**, [שהם כלולים במכירה גם כשמוכר בתים בפני עצמם], אלא מכר אף **בורות שיחין ומעורות שבבתים**, [שאינם בכלל מכירת בתים בפני עצמם], וכן מכר בתי חולסאות [=קרקע שמוציאים מעפרו זכוכית], אף על פי שהוא מקום חשוב לעצמו.

אבל תשמישי הבתים שאינם קבועים בהם, אינם בכלל המכירה, [כשם שאינם בכלל מכירת בתים בפני עצמם].

ב. ואם אמר שמוכר גם 'כל מה שבתוכה'.

לא זו בלבד שמכר את תשמישי הבתים שאינם קבועים בהם, [שהם כלולים במכירת בתים בפני עצמם, כשנמכרים עם כל מה שבתוכם], אלא מכר אף כל כלי הבית, [שאינם מכורים עם הבית בפני עצמו, גם כשנמכר עם כל מה שבתוכו]. **אבל חטים ושעורים שבחצר אינם מכורים עמה.**

והטעם שבמכירת חצר עם מה שבתוכה, כלולים גם הכלים שאינם נמכרים במכירת בית עם כל מה שבתוכו. י"מ משום שמוכר חצר, מסתלק מכל השכונה, וטורח לו ליטול כליו, ומתכוון למכור אותם. וי"מ משום שלגבי חצר הגדולה מבית, כלים אלו בטלים.

המוכר חצר לחבירו בלשון 'דרתא' [=תרגום חצר]:

ללשון הראשון – דעת תנא קמא, שלשון דרתא משמעותו דירה, והדין כנ"ל. **ודעת רבי אליעזר**, שלשון דרתא משמעותו תרביצא, כלומר מקום פנוי שבחצר, ואם כן לא מכר אלא אוירה של חצר.

וללשון שני – הכל מודים שלשון דרתא משמעותו דירה, והדין כנ"ל, [וכן פוסק רבינו חננאל].

המוכר חצר לחבירו בלשון 'חצר':

ללשון הראשון – הכל מודים שאין משמעות חצר אלא המקום הפנוי שבה, ואם כן לא מכר אלא אוירה של חצר.

וללשון שני – דעת תנא קמא, שגם לשון חצר כולל את בתי החצר, כמו שנאמר במשכן, "ואורך החצר מאה באמה ורוחב חמישים בחמישים", וחצר זו האמורה במשכן, כוללת את המשכן עצמו שהוא בית, ואם כן הדין כנ"ל, [וכן פוסק רבינו חננאל]. **ודעת רבי אליעזר**, שלשון חצר משמעותו מקום פנוי שבה בלבד, ולא מכר

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה
		כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)				

שבתוכו מכור:

- מכר גם את תשמישי בית הבד המטלטלים.

- אבל לא מכר את השקים [מצמר] ואת המרצופים [מעור]. העשויים לשאת בהם את הזיתים, וכל שכן שלא מכר שאר דברים שהניח שם לשמור, ואינם תשמישי בית הבד.
- ולעניין עבירים, מן המשנה (לפי הגרסא שלפנינו) משמע שהם מכורים, ובבביתא מבואר שאינם מכורים.

מכירת בית מרחץ

המוכר בית מרחץ לחבירו, מן הסתם מכר עמו את כל תשמישי המרחץ הקבועים בו. אבל את תשמישי המרחץ המטלטלים לא מכר.

ואלו הדברים הקבועים במרחץ שמן הסתם מכורים עמו:

א. הבית [=החדר] הפנימי, שרוחצים בו.

ב. הבית [=החדר] האמצעי, שמתפשטים בו.

ג. הבית [=החדר] החיצון, שעומדים בו מלובשים.

ד. בית הנסרים, שמניחים בו את הנסרים.

ה. בית היקמים. י"מ שמניחים בו גיגיות. וי"מ שמניחים בו סודרים, העשויים לעטיפת הראש מפני חום המרחץ.

ו. בית הווילאות, שמניחים בו את הווילאות.

ואלו הדברים המטלטלים במרחץ שמן הסתם אינם מכורים עמו:

א. הנסרים. רשב"ם מפרש, שאלו נסרים שנותנים על גבי קרקע המרחץ, והרוחצים עומדים עליהם. [י"מ שעומדים עליהם שלא ייכוו מקרקע המרחץ. וי"מ שעומדים עליהם שלא יטנפו רגליהם]. ור"י מפרש, שאלו נסרים שמכסים בהם את המים החמים, [בזמן שאין רוחצים בהם], כדי שלא יתקררו.

ב. הספלים. אלו ספלים שנותנים בהם מים לרחוץ.

ג. הווילאות. י"מ מסך כנגד הפתח, וי"מ מגבות. [הווילאות היא גרסת רשב"ם, אולם גרסת המשנה לפנינו בלניות].

ד. וי"ג בבביתא הספסלים. אלו ספסלים שיושבים עליהם בבית המרחץ.

ג. עצירה [=סחיטה] – היו נוטלים את הזיתים הטחונים, ועוצרים [=סוחטים] אותם בבית הבד, על ידי שהיו מונחים תחת קורה כבידה העשויה לכך.

והמוכר בית הבד לחבירו, [כלומר בית שהבד מונח בו, ועשוי רק לתשמיש הבד], מן הסתם מכר עמו את כל תשמישי בית הבד הקבועים בו, אבל את תשמישי בית הבד המטלטלים לא מכר.

ואלו הדברים שמן הסתם מכורים עם בית הבד, [כי קבועים בו]:

א. ים. זהו הבד עצמו, כלומר עריבה עגולה כעדשה, שמניחים בה את הזיתים, וקרויה בבביתא יקב, ובגמרא טלפחא.

ורבינו תם מפרש, שהים הוא עגול של טיט, כעין רחיים עגולות, שנותנים אותו על הזיתים, כדי שיצא שומן. והיקבים הם סלים, שמביאים בהם זיתים. ולפירושם הם מכורים, אף על פי שהם מטלטלים, משום שאינם חשובים, ובטלים לבית הבד. א"נ משום שאין עומדים אלא לתשמיש זה.

ב. ממל. י"מ שזו האבן שבה מפרכים את הזיתים. וי"מ שזהו העץ שבו מפרכים אותם. [ולפירוש זה היא מכורה עם בית הבד, אף על פי שהיא מטלטלת, כי היא מעיקר תשמישי בית הבד]. והממל הזה קרוי בבביתא מפרכות, ובגמרא מפרכתא.

ג. אבן הרחיים התחתונה.

ד. בתולות. הן כלונסאות של עץ שמעמידים בהם את הקורה.

ה. נסרים. אלו הנסרים, הם נסרים שנותנים סביב הזיתים, שלא יתפזרו בהכביד הקורה עליהם, ומחוברים הם במקום לעולם.

ו. ולדעת רבי אליעזר גם הקורה מכורה, שלא נקרא בית הבד אלא על שם קורה.

ואלו הדברים שמן הסתם אינם מכורים עם בית הבד [כי הם מטלטלים]:

א. אבן הרחיים העליונה.

ב. עבירים [וי"ג העכירים]. אלו הם נסרים שנותנים על גבי הזיתים, כשמורידים עליהם את הקורה לכובשם, וקרויים בגמרא כבשי.

ג. גלגל. זה הגלגל שעל ידו מגלגלים את הקורה להעלותה ולהורידה, וקרוי בגמרא חומרטא.

ד. ולדעת תנא קמא גם הקורה אינה מכורה עם בית הבד.

וכל זה במוכר בית הבד סתם, אבל אם פירש 'הוא וכל מה

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ.ו.ה.	בקי צור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה
כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)						

וכל זה במוכר בית מרחץ סתם, אבל אם **פירש 'הוא וכל מה שבתוכו מכור'**:

- מכר גם את תשמישי בית המרחץ המטלטלים.

ח. י"מ שחלק העיר המופלג משאר חלקי העיר נמכר עם כל העיר כשהכל נקרא בשם אחד.

ט. **ביברים** [=מקומות גדולים מוקפים מחיצות], של חיה עופות ודגים, **הפתוחים לעיר**.

י. **חורשות הפתוחות לעיר**.

יא. **גינונייתא** [=גינות הסמוכות לעיר ושבטוך העיר], לדברי הכל מכורות עם העיר.

בבב אמרו שאין נזכרות במשנה, אבל למדות בקל וחומר מבתי השלחין המוזכרים במשנה.

ושמעון בן אבטולמוס אומר, שגינות אלו הן בתי השלחין המוזכרים במשנה, וגינות קרויות בתי שלחין, שנאמר "שלחין פרדס רמונים". [רשב"ם מפרש שקרויות כן, כי משלחות פירות בכל שנה. ותוס' מפרשים שקרויות כן על שם שעושה בדים (=ענפים גדולים) ושולח פירות (=ענפים דקים ורבים היוצאים מהענפים הגדולים)].

ובדברים הבאים מצינו מחלוקת, אם הם מכורים עם העיר מן הסתם:

א. באגי [=שדות שסביב המדינה].

בבב אמרו שאלו הן בתי שלחין המוזכרים במשנה, שאפילו לדברי תנא קמא הם מכורים עם העיר, ונקראים בתי שלחין, על שם שצריכים למים, ובמים נאמר ושולח מים על פני חוצות".

ולדעת שמעון בן אבטולמוס, זהו סנטר המוזכר במשנה, ואם כן לדעת תנא קמא אינו מכור עם העיר, ולדעת רבן שמעון בן גמליאל הוא מכור עם העיר.

ב. **בר מחוניתא**. [רשב"ם מפרש שהוא עבד הממונה לומר ולהראות גבולות השדות של כל אחד, והוא עבד לשר העיר, ואי אפשר לעיר בלעדיו. ורבינו חננאל מפרש, שהוא שומר העיר].

בבב אמרו, שזהו סנטר המוזכר במשנה. ואם כן לדעת תנא קמא אינו מכור עם העיר. ולדעת רבן שמעון בן גמליאל הוא מכור עם העיר. [ולדעה זו, לגרסת רשב"ם, רבי יהודה סובר כתנא קמא, שסנטר אינו מכור עם העיר. ולגרסת רבינו חננאל, רבי יהודה סובר כרבן שמעון בן גמליאל, שסנטר מכור].

- אבל לא מכר מגורות [=בריכות] של מים, ששופכות מים למרחץ. ולא אוצרות של עצים, שהיו לחמם בהן את המרחץ, [ואפילו אם ציין בשטר המכירה את גבולות המרחץ והיו הברכות והאוצרות בתוכם], כי דברים אלו אינם מיוחדים לתשמיש המרחץ, שהרי יכול להשתמש בהם גם בביתו, להסיק לאפות ולצלות.

ואם אמר 'הוא וכל תשמישיו מכורים':

לפירוש רשב"ם – אם ציין בשטר המכירה את הגבולות של המרחץ, והיו ברכות המים ואוצרות העצים בתוכם, הרי הם מכורים עם המרחץ. אבל כשלא ציין את הגבולות החיצונים של המרחץ, אין אלו מכורים עם המרחץ.

וללשון אחר – אפילו כשציין את הגבולות של המרחץ בשטר, והיו הברכות והאוצרות בתוך הגבולות, לא מכר אותם עם המרחץ, אלא אם כן כתב בלשון שמשמע ממנו, שמציין את גבולות המרחץ וגבולות תשמישיו, [כגון 'אלו גבולות בית המרחץ וכל תשמישיו...']. אבל כשמשמע מלשונו שמציין את גבולות המרחץ, אינו קונה את הברכות והאוצרות, אף כשהם בתוך הגבולות, [כגון, 'הנני מוכר לך את בית המרחץ וכל תשמישיו, ואלו גבולותיו...'].

דף ס"ח

מכירת עיר

הדברים הבאים, לדברי הכל, מכורים עם העיר מן הסתם:

א. **חצרות העיר** [שזהו עיקר העיקר שכן משמעות עיר היינו אזור העיר].

ב. **בתי העיר**.

ג. **בורות שיחין ומערות**.

ד. **בתי מרחץ**.

ה. **שובכות**.

ו. **בתי הבד**.

ז. י"מ שחלק העיר שבים נמכר עם חלקה שביבשה, כי הכל נחשב

כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר		לעילוי נשמת מרת רחל (שושנה זיסל) ע"ה בת הר"ר שמעון ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשס"ז ת.נ.צ. ב.ה.	בקיצור	סיכומי סוגיות מסכת בבא בתרא פרקים ג-ד [דפים נ"ח-ס"ח]		לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה
		כלל גדול בלימוד שידע התלמיד אחר ששנה מה שעלה בידו מכל מה ששנה ויסמוך על הדברים שיצאו לו משם (מאירי סוף הוריות)				

והדברים הבאים, לדברי הכל, אינם מכורים עם העיר מן הסתם:

א. פסקי באגי הם חתיכות בקעה גדולה הסמוכה לעיר אלא שמופלגת ממנה קצת כגון על ידי הפסק של סלע.

ב. ביברים [=מקומות גדולים מוקפים מחיצות], של חיה עופות ודגים, **שאינם פתוחים לעיר.**

ג. חורשות שאינן פתוחות לעיר.

ד. מטלטלים. כלומר כלי תשמישיו, כגון תנור וכיריים, וכל שכן חטים ושעורים, וכל שכן בהמה ועבדים.

אולם אם מכר את העיר ואת כל מה שבתוכה, מכר את כל המטלטלים שבה, אפילו בהמות ועבדים, שיכולים לצאת ממנה בכוחות עצמם, וכל שכן שאר מטלטלים שאינם הולכים בעצמם.

ושמעון בן אבטלמוס אומר, שאפילו לדברי רבן שמעון בן גמליאל, רק דברים המחוברים בעיר מכורים עמה, אבל זה שיכול לצאת מהעיר, אינו מכור עם העיר.

ג. אנקולמוס [=סופר המלך לכתוב מספר השדות והבתים והאנשים לתת מס של כל אחד לשר העיר].

לפי הגרסא הראשונה של רשב"ם, בבבל יאמרו, שלדעת רבי יהודה, אנקולמוס מכור עם העיר. ושמעון בן אבטלמוס יאמר, שלדעת רבי יהודה, אנקולמוס אינו מכור עם העיר.

ולשאר הגרסאות, הכל מודים, שלדעת רבי יהודה, אנקולמוס אינו מכור עם העיר.

ד. בנות העיר [=כפרים הסמוכים לה]. **לדעת רבי יהודה אינם מכורים עם העיר. ולדעת רבן שמעון בן גמליאל הם מכורים עם העיר.**